

EKONOM

BÜLTEN

EKONOMİ MUHABİRLERİ DERNEĞİ

TEMMUZ-AĞUSTOS-EYLÜL 2025 SAYI:70

TARIMDA AFET YILI

Çiftçi en zor yıllarından birini yaşıyor. İklim krizi, her geçen yıl kendisini daha fazla hissettiriyor. Yaşanan felaketlerin sayısı da etkisi de her geçen gün daha çok artıyor. Sadece 2025 yılının ilk yarısına bakınca zirai don, şiddetli kuraklık, dolu, aşırı yağış, fırtına ve şap... Biri bitmeden diğeri başladı. Hem tarımsal hem hayvansal üretim büyük zarar gördü. 2025, 'kara bir yıl' olarak tarihe geçiyor.

**TÜRKİYE 5G İLE
TANIŞIYOR,
"ÖTESİ" NİN ETKİSİ
BELİRSİZ**

**EMEKLİ
AYLIĞINDAKİ
YÜZDE 30'LUK
FARKIN HİKÂYESİ**

GELECEK TEKNOLOJİDE BİZİZ

 Akıllı Şehir Çözümleri

 Lojistik Çözümleri

 Rota Optimizasyonu Çözümleri

 Saha İş Gücü Yönetimi

 Adres/Harita Altyapısı

 Lokasyon Bazlı Analizler

MEHMET KAYA
Ekonomi Muhabirleri
Derneği Başkanı

İLETİŞİMDE PARAZİT YA DA DEZENFORMASYON

İletişimin modellemesine yönelik ilk çalışmaların ardından, bilim insanları, mesajların doğrudan, olduğu gibi insanlara erişemediğini, araçlar yanında çeşitli parazitlerin mesajları bozduğunu fark etti. Yalan haber, çarpıtılmış bilgi hep vardı. Bunu kavramsallaştırmak için iletişim kanallarına "sızan" parazitleri, bozucu etkileri modele dahil ettiler.

Bugün hepimiz, en fazla da meslek etiğine bağlı gazeteciler doğru, mümkün olduğunca (hem pratikte, hem de bilimsel olarak haberin en zor kısmı) yansız olarak olayları, olguları, bilgileri iletmenin önemini derinlemesine hissediyoruz. Ne yazık ki hem Türkiye, hem de Dünyada dezenformasyon, kasıtlı olarak mesajların bozulması, parazit en önemli sorunlardan biri.

Kasıtlı olarak olaylar, olgular, bilgiler eğilip bükülüyor, mesajlar bozuluyor. Öyle ki "siyaset meydanında" gazeteciler, sanatçılar hatta karikatüristler-komedyenler kendilerini savunamadan ipe çekiliyor. Dezenformasyon sadece kötü niyetli insanların, kurum ve kuruluşların silahı olmaktan çıktı. Artık ulusal, uluslararası arenada kurum, kuruluş, şirket, çıkar grubu, siyasetçi, terörist herkesin silahı. Bu silahı gönüllü olarak çekmeye hazır, hatta bunu meslek edinmiş kişiler medyayı doldurdu. Medyanın mesajları da, kendisi de parazit dolu.

Sosyal medyada kullanılan "linç etme"nin anlamına bir kez bakıldı mı acaba? Linç, İngilizce Lynch kelimesinden Türkçemize girdi. Kendince suçlu saydıkları birini, sorgusuz, yargısız, kanunsuz ve en önemlisi hukuksuz olarak öldürmek anlamına gelir. Günümüz medyası, herkes kendince ama en önemlisi bilinçli, kasıtlı olarak mesajlara parazit karıştırmayı iş tutmuş kişilerce insanlar linç ediliyor. Kendilerini savunma imkanını vermekle yükümlü, kurumların, kuruluşların, kişilerin, hatta devletin de yargısız infazlara katkı verdiğini görüyoruz.

Bu çarpık durum medyada daha önce de yaşandı. Yalan haberden, dezenformasyondan, linçten ilk kurtulmak isteyenler gazeteciler olmuştu. Bugün halka karşı sorumluluk hissedenden gazetecilerin kendilerini tabi kıldığı meslek etiği böylece oluştu. Kanunlar bir yere kadar. Hem ahlak, hem de meslek etiği yoksa (ayrımı için İoana Kuçuradi'nin yazılarına başvurulabilir) halkın haber alma özgürlüğü, geniş anlamda özgürlükler yok demektir. Geniş anlamda demokrasinin yeşerebildiği Daron Acemoğlu'nun sözünü ettiği dar koridor ne yazık ki şirketlerin, kötü insanların, idarenin ve siyasetin çıkarlarıyla doldurulmuş durumda. Koridor neredeyse kapandı. Bize düşen, halkın haber alma özgürlüğünü hedef edindiğimize göre kendi alanımızdaki parazitleri haberlerin içinden temizlemek. Bunu yapabileceğimize inanıyorum, çünkü geçmişte gazeteci büyüklerimiz yaptı.

www.basarsoft.com.tr

Başarsoft |

 contact@basarsoft.com.tr

 basarsoft

6- KAPAK HABERİ

TARIMDA, 2025 FELAKETLER YILI OLDU

**12- KENTSEL DÖNÜŞÜMDE
İSTANBUL BAŞI ÇEKECEK****17- HABERİN ÖYKÜSÜ:**EMEKLİ AYLIĞINDAKİ YÜZDE
30'LUK FARKIN HİKÂYESİ**20- TÜRKİYE 5G İLE TANIŞIYOR,
"ÖTESİ"NİN ETKİSİ BELİRSİZ****26- FİLİSTİN KARTALLARI, UNUTULMUŞ
BİR TARİHE TANIKLIK ETMEMİZİ SAĞLIYOR****28- EMD İZMİR YETENEK ALIŞVERİŞİ
& DENEYİM PAYLAŞIMI PROGRAMI"
TAMAMLANDI****30- SİNAN DOĞAN'DAN YENİ ESER:
İZMİR SERMAYESİNİN YÜKSELİŞİ VE
ÇÖZÜLÜŞÜ****30- EMD İZMİR ŞUBESİ, NAZARKÖY'DE
"YAZA MERHABA" DEDİ**

6

12

NEŞE KARANFİL
EKONOM
Genel Yayın Yönetmeni

EKONOM'un 70'inci sayısı ile karşınızdayız. Yılın ilk yarısını geride bırakıyoruz. Yılın ikinci yarısında gündem ağırlığını kuraklık, orman yangınlarına bıraktı. Bir Kızılderili şefin sözü tam da bugünleri anlatıyor: "Son ırmak kurduğunda, son ağaç yok olduğunda, son balık tutulduğunda beyaz adam paranın yenmeyen bir şey olduğunu anlayacak."

Yılın başından itibaren enflasyonun nereye düşeceği herkesin gündeminde. Meyve ve sebzedeki yüksek fiyat, neden düşmediği merak edilen soruların başında geliyor. Bu yılın en tartışmalı konusu tarımda yaşanan felaketler. Tarımın uzman ismi Ali Ekber Yıldırım kapak haberimizi hazırladı. Yıldırım analizinde çiftçinin en zor yıllarından birisini yaşadığını dile getirirken, iklim krizinin her geçen yıl kendisini daha fazla hissettirdiğini ifade ediyor. 2025'i "Tarımda 2025 felaketler yılı oldu" sözüyle özetliyor.

Meltem Güneş yine tartışmalı bir konuyla ilgili detaylı bir habere imza attı. Deprem ülkesinde aslında çoktan tamamlanması gereken kentsel dönüşümde son durumu anlatan Güneş, İstanbul'un kentsel dönüşümünün nasıl olacağını tek tek sıralıyor. Mehmet Kaya ise merakla beklenen 5G'nin hayatımızda neleri değiştireceğini kaleme aldı. 5G'nin bir geçiş teknolojisi olacağını dile getiren Kaya, 2026 yılında ilk sinyallerin verilmeye başlanacağını dile getiriyor.

EKONOM'un "Haberin Öyküsü" köşesinde bu sefer Ahmet Kıvanç var. Kıvanç geçen yılın en tartışmalı konusunu nasıl hazırladığını içten bir şekilde paylaşıyor. Ahmet Kıvanç geçen yıl 2024 yılının sonuna kadar emekli olunmaması halinde emekli maaşlarında yüzde 30 kayıp olacağını ortaya koyan bir haber yapmıştı. Haberi nasıl hazırladığını daha sonra nasıl kampanyaya dönüştürdüğünü ve etkilerini tek tek anlatıyor.

Keyifli okumalar dileğiyle...

20

28

EKONOM
EKOONOMİ MUHABİRLERİ DERNEĞİ YAYIN ORGANI**Genel Yayın Yönetmeni**

Neşe KARANFİL

Katkıda BulunanlarBarış ŞİMŞEK, Murat DEMİRCAN, Mete
Tamer OMUR, Meltem GÜNEŞ

TEMMUZ-AĞUSTOS-EYLÜL 2025 Sayı: 70

Ahmet Mithat Efendi Sokak No: 35/10

Çankaya/ANKARA

Tel & Fax: (0312) 417 62 64

www.emd.org.tr

EKONOM Dergisi yaygın süreli bir yayındır. EKONOM Dergisi'nde yayımlanan haber, yazı, resim ve fotoğraflar izin alınmaksızın, kaynak gösterilerek dahi iktibas edilemez. EKONOM, basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

TARIMDA, 2025 FELAKETLER YILI OLDU

XXXXXXX

Ali Ekber YILDIRIM
www.tarimdunyasi.net

Çiftçi en zor yıllarından birisini yaşıyor. İklim krizi, her geçen yıl kendisini daha fazla hissettiriyor. Yaşanan felaketlerin sayısı da etkisi de her geçen gün daha çok artıyor. Sadece 2025 yılının ilk yarısına bakınca zirai don, şiddetli kuraklık, dolu, aşırı yağış, fırtına, hayvancılıkta şap hastalığı ve daha birçok felaket üst üste geldi. Bu felaketlerden tarımsal üretim büyük zarar gördü. 2025, tam bir "felaketler yılı" olarak tarihe geçiyor. Yaşanan felaketler karşısında çiftçi çaresiz kalıyor. Tarım sigortası yapanlar zararının bir bölümünü karşılasa da çiftçilerin çoğu gelirinden, geçiminden yoksun kalıyor. Daha etkili bir desteklemenin devreye alınması gerekiyor. Ayrıca bu tür felaketlerin artacağı dikkate alınarak gelecek yıllar için önlemlerin şimdiden alınması gerekiyor.

SON 30 YILIN EN ETKİLİ ZİRAİ DON FELAKETİ YAŞANDI

Türkiye, Şubat, Mart ve Nisan'da olmak üzere kısa sürede 3 farklı zirai don felaketi yaşadı. İlk olarak 21-25 Şubat tarihlerinde Adana, Mersin ve Hatay'da etkili olan zirai dondan sert çekirdekli meyveler, patates, marul, limon, portakal, sera ürünleri, buğday, arpa, mısır olmak üzere çok ürün zarar gördü. İkinci olarak 21-22 Mart'ta Ege Bölgesi'nde yaşanan zirai dondan üzüm bağları, erken-ci çeşit meyveler ciddi zarar gördü. Asıl büyük felaket 9-13 Nisan tarihlerinde yaşanan zirai don oldu. Tarım ve Orman Bakanlığı'na göre 34 ilde, Türkiye Ziraat Odaları Birliği'ne göre 65 ilde etkili olan bu zirai don felaketinden meyveler başta olmak üzere ekili, dikili birçok ürün zarar gördü.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, Türkiye'nin, son 30 yılın en soğuk Nisan ayını ve belki de en yaygın zirai don felaketini yaşadığını söyledi. Yumaklı'nın açıklamasına göre zirai dondan zarar gören 16 meyve var. Bunlar; armut, ayva, badem, ceviz, elma, erik, fındık, kayısı, kiraz, limon, mandalina, nektarin, portakal, şeftali, üzüm ve fıstık. Sa-

dece meyveler değil, buğday, arpa, erken ekilen şekerpancarı, mısır ve diğer ürünler de zarar gördü.

TÜİK'İN İLK TAHMİNİNE GÖRE ZARAR BÜYÜK

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2025 yılının ilk bitkisel üretim tahminini açıkladığında yaşanan zirai don, kuraklık, dolu ve diğer felaketlerin yarattığı zararın boyutları rakamlara yansıdı. Bitkisel Üretim 1. Tahmini'ne göre tarla ürünleri olan tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde (yem bitkileri hariç) yüzde 5,3, sebzelerde yüzde 1,7, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 24,4 oranında azalacağı tahmin edildi. Buna göre, yaklaşık üretim miktarlarının tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde 71,4 milyon ton, sebzelerde 33 milyon ton, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde ise 21,4 milyon ton olarak gerçekleşeceği öngörüldü.

Bu ilk tahmine göre meyvelerde 7 milyon ton tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde(yem bitkileri hariç) 4,1 milyon ton ve sebzelerde 600 bin ton kayıp var. Bu ilk tahmine göre büyük zarar olduğu tespit edilirken, ürünler hasat edildikçe zararın bu ilk tahmine göre çok daha yüksek olduğu görüldü.

EN BÜYÜK ZARAR MEYVELERDE

Türkiye İstatistik Kurumu'nun ilk tahminine göre Türkiye'nin 28,4 milyon ton olan 2024 yılı meyve üretimi bu yıl 21,4 milyon ton olması bekleniyor. Tam 7 milyon ton bir azalma olacağı öngörülüyor.

TÜİK'e göre kayısı üretimindeki üretim kaybı yüzde 65,1 oranında olacak. Türkiye'nin 2024 yılında 1 milyon 269 bin ton olan kayısı üretiminin 443 bin tona düşmesi bekleniyor. Türkiye' de kuru kayısı üretiminin yüzde 80-90'ını gerçekleştiren Malatya'da bu kaybın yüzde 100'e yakın olduğu üreticiler tarafından ifade ediliyor.

Kiraz üretiminde yüzde 55,7'lik bir azalma ile üretimin 726 bin 500 tondan 322 bin tona düşmesi öngörülüyor.

Antep fıstığındaki üretim düşüş tahmini yüzde 54,6 olarak açıklandı. Toplam üretimin geçen yıla göre 383 bin tondan 174 bin tona gerilemesi bekleniyor.

Vişne'de yüzde 44,8'lik bir düşüş öngörülüyor. Geçen yıl 206 bin 700 ton olan vişne üretimi 114 bin tona gerileyecek.

Zeytinde geçen sene 3 milyon 750 bin ton ile üretim rekoru kırıldı. Bu yıl üretimin 2 milyon 250 bin tona gerilemesi öngörülüyor. Zeytindeki üretim kaybının yüzde 40 olması bekleniyor. İspanya'da 2022 ve 2023 yılında yaşanan kuraklık sonucu Türkiye'deki zeytin ve zeytinyağının değeri ve fiyatı artmıştı. 2024 yılında İspanya'da kuraklığın olmaması, Türkiye'de de rekor üretim olması fiyatların bir miktar düşmesine neden oldu. Bu yıl zeytin üretiminin yüzde 40 civarında azalmasıyla fiyatların tekrar artması bekleniyor.

Elma üretiminde yüzde 38,7'lik bir düşüş bekleniyor. Türkiye'nin 4 milyon 420 bin ton olan 2024 yılı elma üretiminin bu yıl 2 milyon 709 bin tona düşeceği tahmin ediliyor.

Zirai donun şeftali üretimini yüzde 32 oranında düşürmesi ve 2024 yılında 822 bin 622 ton olan üretimin 558 bin 500 tona gerilemesi bekleniyor.

TÜİK'in ilk tahmininde en çok tepki çeken ürünlerden birisi üzüm oldu. Özellikle, ihracatı yapılan ve üretiminin yüzde 90'nının Manisa'da yapıldığı Sultaniye üzüm bağları Şubat ve Mart'ta olmak üzere iki kez zirai don yaşadı. TÜİK'e göre üzümdeki kayıp yüzde 18,6 olacak. Üretim 3 milyon 468 bin

tondan 2 milyon 824 bin tona düşecek.

Armut üretimi 630 bin 500 tondan 510 bin tona gerileyerek yüzde 19,1 oranında azalması tahmin edildi.

Ceviz ve bademde de üretim azalacak. Badem üretimi 200 bin tondan yüzde 17,5 düşüşle 165 bin tona gerilemesi bekleniyor. Cevizdeki üretim düşüşü ise yüzde 27,7 olarak tahmin edildi. Ceviz üretimi 426 bin tondan 380 bin tona gerileyecek.

Üretimi en çok düşecek ürünlerden birisi Antep fıstığı. Antep fıstığında üretimin yüzde 54,62'lik azalma ile 383 bin tondan 174 bin tona gerilemesi öngörülüyor.

Turuncgil ürünlerinde ise portakal ve limon üretiminde azalma bekleniyor. Portakalda yüzde 12,4'lük azalma ile üretim 1 milyon 610 bin tondan 1 milyon 410 bin tona gerileyecek. Limon üretimi ise 1 milyon 730 bin tondan 1 milyon 368 bin tona gerileyerek yüzde 20,9 azalacak.

Üretim artışı olan meyveler de var

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2025 yılı Bitkisel Üretim 1. Tahmini'ne göre bazı meyvelerde üretim artışı bekleniyor. Bu meyvelerin çoğu genel üretim içindeki payı çok düşük olan ürünler. İncirde 2024 yılında 375 bin ton olan üretimin 2025'te yüzde 10,1 artış ile 413 bin tona çıkması bekleniyor.

Avokado üretiminin 64 bin 500 tondan yüzde 14,7 artışla 74 bin tona, kızılcık üretiminin 9 bin 504 tondan yüzde 13,6 artışla 10 bin 800 tona, böğürtlen üretiminin 4 bin 37 tondan yüzde 11,5 artışla 4 bin 500 tona yükselmesi tahmin ediliyor. Mavi yemiş üretiminin de yüzde 7,3 artışla 6 bin 620 tondan 7 bin 100 tona çıkacağı öngörülüyor. Greyfurt üretiminin yüzde 9,3 artışla 150 bin tondan 164 bin tona, mandalina üretiminin ise yüzde 0,6 artışla 1 milyon 988 bin tondan 2 milyon tona çıkması bekleniyor.

SEBZELERDE ÜRETİM DÜŞÜŞÜ SINIRLI

Türkiye İstatistik Kurumu'nun yayınladığı tahmine göre, sebze üretiminde kuraklık ve zirai dondan daha sınırlı bir etkilenme var. Sebze üretiminin yüzde 1,7 azalma ile 33,6 milyon tondan 33 milyon tona gerilemesi tahmin ediliyor. Sadece 600 bin tonluk kayıp öngörülüyor.

Ürün bazında bakıldığında 2024 yılına göre karpuzda yüzde 3,5 oranında, kuru soğanda yüzde 2,6'lık bir artış öngörülüyor. Domateste yüzde 5,7'lik bir düşüş öngörülüyor. Üretimin 14 milyon 617 bin tondan 2025'te 13 milyon 782 bin tona düşmesi bekleniyor. Geçen yıl sanayi domatesinde yaşanan sorunlar, salça ihracatındaki kısıtlamanın etkisi ile ürününü satamayan çiftçi domates üretimini azalttı. Bu yıl domates üretiminin tahminlerden daha düşük olabilir.

TARIM SİGORTASININ ÖNEMİ ANLATILMALI

Yaşanan bütün bu felaketler tarım sigortalarının önemini bir kez daha gösterdi. Üreticiler bir iki yıl zirai don olmayınca, bir felaketle karşı karşıya kalmayınca sigorta yapmıyor. Sigortalılık oranı bitkisel üretimde yüzde 23 seviyesinde. Devlet, üreticiye destek olarak sigorta bedelinin yüzde 50 ile yüzde 67'sini karşılamasına rağmen üreticiye pahalı geliyor. Sigortanın çiftçilere çok iyi anlatılması gerekiyor. Genellikle felaket yaşanınca sigorta akla geliyor. Sigorta yaptıranlar kapsamını net olarak bilmiyor. Bu felaketlerin artarak devam ettiği dikkate alınırsa sigorta konusunun her fırsatta çiftçilere anlatılması gerekir. Ayrıca sadece hasarı karşılayan değil, gelir koruma sigortasının da hızla yaygınlaştırılması sağlanmalı.

SİGORTASI OLMAYANIN MASRAFI HASAR ORANINDA KARŞILANACAK

Sigorta yaptırmayan çiftçiler için Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan bir çalışma yapıldığını söyledi. Bu çalışmaya göre zirai dondan zarar gören çiftçilere yaptıkları masraf ürünlerinin gördüğü hasar oranında karşılanacak. Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı bu çalışmayı şu örnekle anlattı:

" TARSİM sigortası olanlar, sigorta poliçelerinin kapsamında olanlarının ödemelerini alacaklar. Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı ancak sigortası olmayanlar için de bu hasar tespit çalışmalarının sonrasında hasarları nispetinde don hadisesinin olduğu zamana kadar o tarla için, o bahçe için ne harcama yapılmışsa, ne gider olmuşsa onların belini de hasarları nispetinde alacaklar. Basitleştirmek için ifade etmek istiyorum. Diyelim ki siz bahçenize 1000 liralık masraf yaptınız, hasarınız yüzde 100 ise o 1000 lirayı alacaksınız, hasarınız yüzde 50 ise 500 lirasını alacaksınız. Elbette bu bir süreç ve bir takvimi var. Tamamen fiziki şartların da bu hasar tespitine izin vermesi gerekir. Bazı

yerlerde bu daha çabuk olacaktır, bazı yerlerde belki biraz sarkacaktır ama bu işlemi gerçekleştirmiş olacağız." Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 28 Haziran'da Haliç Kongre Merkezi'nde bu yıl 4'üncüsü düzenlenen Ziraat Bankası Tarım Ekosistemi Buluşması'ndaki konuşmasında zirai dondan zarar sigortası olan olmayan tüm çiftçilerin zararlarının karşılanacağını söyledi. Elbette yukarıda belirlenen çalışma çerçevesinde zararlar karşılanacak.

TARSİM KAPSAMINDA 21 MİLYAR LİRA ZARARI VAR

Zirai don ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bir araştırma komisyonu kuruldu. Bu komisyonda görüşüne başvuru TARSİM Genel Müdürü Bekir Engürülü yaptıkları tespitlere göre 21 milyar liralık bir hasar olduğunu ve bunun ödenmeye başladığını söyledi. Engürülü'nün açıklamasına göre üzümde 11 milyar lira, kayısıda 3 milyar, fındıkta 2,7 milyar, elmada 2,1 milyar, nektarinde 913 milyon, şeftalide 552 milyon liralık hasar ödemesi yapılabilir. Sigortalılık oranının düşük olduğu dikkate alındığında; sadece sigorta-

lı olanların bu kadar zararı varsa ülke genelindeki zararın çok büyük olduğu anlaşıyor.

Tüketici ve ihracatçı da olumsuz etkileniyor

Yaşanan zirai don, kuraklık ve dolu zararından birçok üründe üretimin ciddi oranda azalması nedeniyle iç piyasada fiyat arttı. Tüketim azaldı. Sadece çiftçi, üretici değil tüketici de bu felaketlerden olumsuz etkilendi. Bu ürünleri hammadde olarak kullanan sanayici, ticaretini yapan tüccar, esnaf ve ürünle ilgili her kesim zarar görüyor.

Türkiye'nin geleneksel ihraç ürünlerinden fındık, kayısı, kuru üzüm başta olmak üzere birçok üründe yaşanan zirai don felaketinin ihracatı da olumsuz etkiliyor. Hem ürün miktarının azalması hem de kalite ile ilgili yaşanan sorunlar, fiyat artışı, ihracatın olumsuz etkilenmesi kaçınılmaz görünüyor.

Özetle, yaşanan bu felaketlerin hemen hepsinde üretici büyük zarara uğrar-ken, tüketici, ihracatçı ülkenin tamamı olumsuz etkileniyor. Ürününü kaybeden üretici geçimini nasıl sağlayacak? Borçlarını nasıl ödeyecek? Devlet elinin çiftçiye uzatılması gerekiyor.

KURAKLIK VE SU SORUNU VERİMLİLİĞİ ETKİLİYOR

Geçmişte kuraklık 5-10 yılda bir yaşanırken son yıllarda her sene kuraklık etkili oluyor. Meteoroloji Genel Müdürlüğü her ay düzenli olarak kuraklık haritalarını yayınlıyor. Geçen yılın sonbaharından bu yana kuraklığın etkisi bu haritalara yansıyor. Şubat'ta açıklanan Ocak 2025 kuraklık haritasında ülkenin neredeyse tamamı "acil durum" olarak nitelendirilen şiddetli kuraklık altındaydı. Sonraki aylarda da bu durum devam etti. Nisan ve Mayıs'ta yağışlar etkili olsa da son olarak yayınlanan Haziran 2025 ayı kuraklık haritası ülkenin neredeyse tamamının şiddetli kurak yani acil durumda olduğu görüldü.

Kuraklık nedeniyle barajlardaki su seviyesinin büyük oranda düşmesi tarımsal üretimde su kısıtlamalarını beraberinde getirdi. Birçok ilde su kısıtlaması uygulamasına geçildi.

Dünyada ve Türkiye'de suyun ortalama yüzde 73-77'si tarımda kullanılıyor. Dolayısıyla tarımsal sulamada suyun verimli kullanılması, tasarruf yapılması çok büyük öneme sahip.

Su verimliliği, su tasarrufu konusunda yıllardır toplanılar, etkinlikler yapılır. Genellikle evlerde kullanılan suyun tasarrufu öne çıkarılır. Elbette bunlar yapılmalı. Fakat Türkiye'de suyun yüzde 77'si tarımda kullanılıyor. Burada yapılacak tasarruf, verimli su kullanımı çok daha önemli. Örneğin su sorununun en üst düzeyde yaşandığı bu dönemde artık vahşi sulamadan vazgeçmek gerekir.

Tarım ve Orman Bakanlığı'na göre tarımdaki su verimliliği yüzde 51. Yani tarımdaki suyun yüzde 49'u kayıp. Sulama yapılan kanallarla baktığınızda suyun neden bu kadar kayıp olduğunu görebilirsiniz. Suyun taşındığı kanallarda doğru dürüst bakım onarım çalışmaları yapılmıyor. Bu konuda yatırım yapılmıyor. Barajdan tarlaya suyun kapalı sistemde getirilmesi gerekiyor. Bu yeni yapılan barajlarda uygulansa da hala suyun yüzde 70-75'i açık kanallarla tarlalara ulaştırılıyor.

Çukurova'da üretim yapan çiftçilerle konuşurken şu tespiti yaptılar: "Kanallarda bakım onarım çalışmaları yapılırsa en az bir Çukurova daha sulanır." Yine bir üretici mevcut kanalların içine boru döşenerek kapalı sistemle su taşınabilir. Yapılacak çok iş var ama ne yazık ki yapılmıyor.

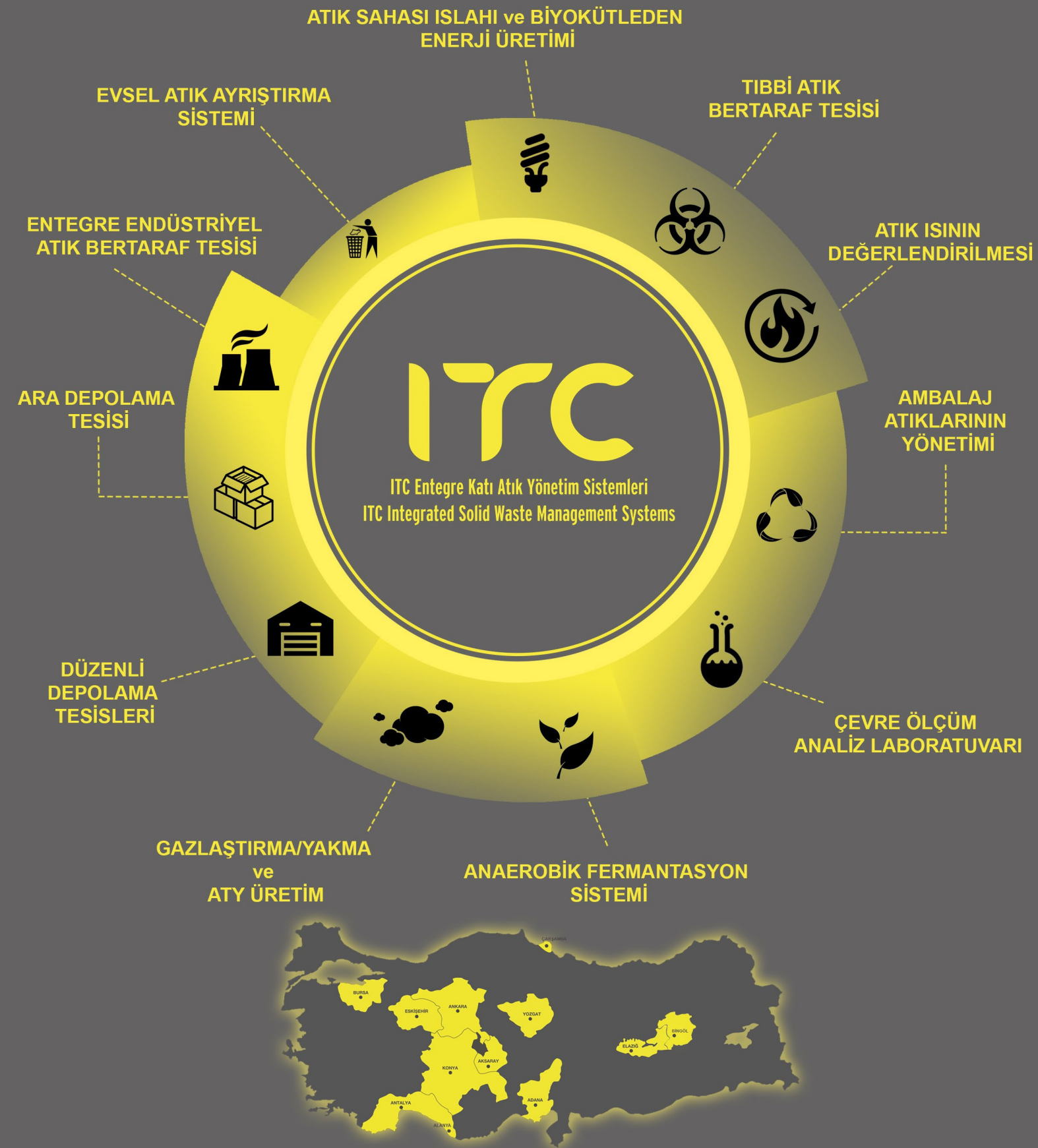
SU KISITLAMASI UYGULANIYOR

Yeraltı suyu kullananlar her yıl biraz daha derine inerek ve daha yüksek maliyetle ürünlerini sulamaya çalışıyor. Ancak yeraltı sularında da azalma var. Onun da bir gün sonu gelecek. Şu anda asıl sorun baraj sulamalarında yaşanıyor. Birçok ilde barajlardaki su seviyesi nedeniyle tarımsal sulamada kısıtlamaya gidiliyor. Aydın ve Denizli'nin içinde bulunduğu Büyük Menderes Havzası'nın sulamasında kullanılan Adıgüzel, Cindere, Kemer, Çine Adnan Menderes ve Gökbel Barajlarında bitki su ihtiyacına göre depolama durumunun "kritik" seviyede olduğu belirtilerek tarım alanlarının sadece yarısına su verilmesi, kalan yarısında kuru tarım yapılması kararı alındı. Su verilecek olan havzanın içerisinde kalan tüm ürünlere en fazla 2 defa sulama suyu veriliyor. Söke Ovası'ndaki pamuk üreticileri henüz ilk suyu alamadıkları için ürünlerde ciddi verim kaybı bekleniyor.

Sezon öncesi Kırıkkale'de Sulakyurt Barajı ve Kalecik-Uludere Barajı'nda doluluk oranlarının yüzde 6 seviyelerinde kalması nedeniyle bu barajların tarımsal üretimde kullanıma kapatıldığı bilgisi verildi.

Kahramanmaraş Kartalkaya Barajı'nda aktif doluluk oranının yüzde 40 olması nedeniyle tarımsal sulamaya su verilmeyeceği açıklandı.

Adana Ceyhan Sol Sahil Sulama Birliği Aslantaş Barajı'ndan geçen yıla göre yüzde 30 kısıtlı su alınacağı için gece sulaması yapılması önerilirken ikinci ürün olarak sadece soyaya su verilecek. Diğer ürünler için damla sulama şartı aranıyor. Damla sulama yoksa su verilmiyor.

Entegre tesislerimiz sayesinde ülkemizde atık yönetimine yeni bir perspetif kazandırmış olup bu doğrultuda yürüttüğümüz yenilikçi, çevreci teknolojilerimiz ve AR-GE çalışmalarımız her geçen gün ülkemizin her köşesinde filizlenmektedir.

Tel: +90 (312) 390-8701
Faks: +90 (312) 390-9673

Yukarı İmrohor Mah. Natoyolu Cad. No:190/G
Mamak-Ankara-Türkiye

www.itcturkiye.com

KENTSEL DÖNÜŞÜMDE İSTANBUL BAŞI ÇEKECEK

MELTEM GÜNEŞ

Deprem gerçeğiyle defalarca tanışmasına rağmen hala kentleri yeterince dayanıklı hale getirmeyen Türkiye’de bir yandan “suçlu kim” tartışması sürerken, diğer yandan ise kısmi de olsa başlayan kentsel dönüşüm çalışmaları geleceğe dönük umut veriyor. Hükümetten belediyelere, vatandaşlardan inşaat şirketlerine kadar her kesimin birbirini suçladığı ortamda bilinen bir gerçek var ki o da suçlu kesinlikle deprem değil. Bu haberimizde kimi zaman siyasi çekişmelere kurban giden, kimi zaman kar-zarar hesapları içerisinde inşaat firmaları ile vatandaşların “mevcuttan daha düşük yer verdin” kavgalarına konu edilen kentsel dönüşümü işledik.

1.5 milyon konut risk altında Türkiye’deki 86 milyon nüfusun, yüzde 71’i deprem riski taşıyan bölgelerde yaşarken, bu durum kentsel dönüşüm ihtiyacını da kaçınılmaz kılıyor. Büyük korku ve paniğe neden olan 23 Nisan’da İstanbul’da meydana gelen 6,2 büyüklüğündeki deprem de geçmiş acıların yaşanmaması için adeta uyarı niteliğindedir. Depremde herhangi bir yıkım olmadı ancak, az hasarla kurtulan binalar, beklenen olası büyük Marmara depreminde bu kadar ucuz kurtulamayabilir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, İstanbul’daki konutların 1,5 milyon adedinin, mühendislik hizmeti almamış ve zemin nedeniyle de ileri derecede

risk altında olduğunu belirtirken, bunların 600 bininin ise her an kendiliğinden çökebilecek vaziyette olduğunu söylüyor.

DESTEK ARTIŞI

İstanbul depreminin ardından hız kazanması beklenen kentsel dönüşüm için hibe, kredi ve tahliye desteklerinde de artış yapıldı. Mayıs ayında yapılan değişiklikle Yarısi Bizden kampanyasında 700 bin TL olan destek 875 bin TL'ye, 350 bin TL olan destek 437 bin 500 TL'ye, 1 milyon 400 bin TL olan destek ise 1 milyon 750 bin TL'ye yükseltildi. Değişikliğe göre, hak sahiplerine bir konut için 875 bin TL'ye kadar hibe, 875 bin TL'ye kadar kredi, bir işyeri için 437 bin 500 TL'ye kadar hibe, 437 bin 500 TL'ye kadar kredi, diğer her bir konut için 1 milyon 750 bin TL'ye ve diğer her bir işyeri için 875 bin TL'ye kadar kredi verilebilecek. 100 bin TL olan tahliye desteği de 125 bin TL'ye çıkarıldı. Karara göre bu düzenlemeden önce yapılmış olan sözleşmeler hakkında sözleşmenin yapıldığı tarihteki hibe, kredi ve tahliye desteği miktarları uygulanmaya devam edecek.

İSTANBUL'DA ZİRVE

Kentsel dönüşüm için hem bakanlığın hem belediyelerin hem de vatandaşın istekli ve hazır olması gerekirken, depremin ardından kentte Bakan Kurum başkanlığında deprem dönüşümü değerlendirme toplantısı gerçekleşti. Toplantıda İstanbul Valisi Davut Gül, TOKİ Başkanı Mustafa Levent Sungur, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Vekili Nuri Aslan ve ilçe belediye başkanları da yer aldı. Kurum toplantıda şehrin geleceğiyle Türkiye'nin geleceğinin doğru orantılı olduğunu ifade ederek, İstanbul güvenli bir şekilde güçlenirse Türkiye'nin güçleneceğini, aksi bir durumda Türkiye'nin geri dönüşü olmayan bir zarar göreceğini söyledi. Kurum, İstanbul'un ancak vatandaş, yerel ve merkezi yönetim dayanışmasıyla kurulacağına da dikkat çekti.

İSTANBUL'DA 62 BİN KONUT YARISI BİZDEN İLE DÖNÜŞÜYOR

İstanbul'da 21 bin ev ve iş yerinin Yarısi Bizden ile inşası sürüyor. 41 bin konut için de proje süreci devam ediyor. 2012 yılından bu yana İstanbul'da kentsel dönüşüm ile 923 bin bölüm yeniden inşa edildi. Yaklaşık 209 bin bağımsız bölümün dönüşüm süreci devam ediyor.

16 SORUDA İSTANBUL İÇİN YARISI BİZDEN KAMPANYASI

1-Kimler faydalanabilir? İstanbul'un 39 ilçesinde riskli yapı sahiplerinin tümü kampanyadan faydalanabilir.

2-Proje ön şartları nelerdir? Yeni projedeki yapı (otopark ve sığınak hariç), eski yapının bir buçuk katı büyüklüğünü geçmemeli.

3-"Ev/iş yerinin riskli olup olmadığı nasıl öğrenilebilir?" Bakanlığa bağlı lisanslı kuruluşlara karot örneği baktırılarak risk durumu tespit edilir.

4-Yarısi Bizden'e nasıl başvuru yapılır? e-Devlet başvurusuna gerek duyulmaz. Kat irtifakı kurulduktan sonra hak sahibi tespiti yaptırmak üzere ilçe belediyesine başvurur. Bakanlıkça belirlenen randevu gününde hak sahibi ile hibe taahhütnamesi ve kredi sözleşmesi imzalanır.

5-TOKİ ve Emlak Konut inşaat desteği veriyor mu? Bina yerine alan/ada bazlı site benzeri büyük dönüşümlerde tam uzlaşma sağlanması halinde Kentsel Dönüşüm Başkanlığı, TOKİ ve Emlak Konut iş birliği ile destek sağlanır.

6-Alan bazlı büyük dönüşümde hangi kolaylıklar sağlanır? 875 bin TL'lik hibe, TOKİ ya da Emlak Konut ile de inşaat desteği verilir.

7-Alan bazlı dönüşümde geri ödeme nasıl yapılır? Hibe tutarı bina maliyetinden düşürülür arta kalan borç ise uzun vadeli uygun ödeme koşullarıyla taksitlendirilir.

8-Yüklenici firma ile dönüşümde her konut/iş yeri için ne kadar destek verilir? Hak sahibinin bir konutu için 875 bin TL hibe ve 875 bin TL kredi, hak sahibinin bir dükkanı için 437 bin 500 TL hibe ve 437 bin 500 TL kredi veriliyor.

9-İlk konut/iş yeri için Yarısi Bizden desteği alan vatan-

daşlar diğer ev/ iş yerleri için de kampanyadan faydalanabilir mi? Hak sahipleri bir konut için verilen 1 milyon 875 bin TL'lik desteğin ardından diğer her bir konutu için 1 milyon 750 bin TL kredi imkanından faydalanabilir. Bir iş yeri için 1 milyon TL dönüşüm desteğini alan hak sahibi diğer her bir dükkanı için ise 875 bin TL kredi desteğinden yararlanabilir.

10-Ödeme hak sahibine mi yükleniciye mi yapılır? Bina bazlı dönüşümde ödemeler hak sahipleri adına yükleniciye yapılır.

11-Ödeme ne zaman ve nasıl yapılır? İş başlayınca yüzde 30, taşıyıcı sistemin bitiminde yüzde 30, sıva aşamasında yüzde 30, yapı kullanım izin belgesi alındığında yüzde 10 oranında ödemeler yapılır.

12-Tahliye/taşınma desteği ne kadar? Tahliye desteği tek seferde 125 bin TL olarak ödenir.

13-Tahliye desteğinden kiracılar da faydalanabilir mi? Daire/iş yerinde oturan kiracıysa kiracıya, değilse ev sahibine ödenir.

14-Otopark ve sığınak yapınca hak kaybı olur mu? Otopark ve sığınak alanları inşaat alanı metrekaresinin dışında tutulur.

15-Kredi geri ödemeleri ne zaman başlar? Yapı ruhsatının alınmasından 2 yıl sonra başlar. 10 yıla kadar vade uygulanır. Ödemenin başladığı ilk yıl faiz uygulanmaz. Sonraki yıllar Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) oranının yarısı kadar güncelleme yapılır.

16-Kredi için gelir şartı aranır mı? Hak sahiplerine kredi verilirken gelir ve kredi puanına bakılmaz.

DEPREM BÖLGESİ

Marmara depremine yönelik hazırlıklar sürerken, tüm ülkeyi yasa boğan 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş ve bölgesinde yaşanan depremlerin yaraları ise hâlâ sarılmaya çalışılıyor.

Deprem bölgesinde teslimatların son durumu şöyle: Adana'da 7 bin 190 konut ve 117 köy evi, Adıyaman'da 28 bin 970 konut, 1723 iş yeri ve 5 bin 990 köy evi, Diyarbakır'da 10 bin 56 konut, 500 köy evi, Elazığ'da 9 bin 381 konut, 882 köy evi, Gaziantep'te ise 19 bin 447 konut, 52 iş yeri ve 3 bin 651 köy evi, Hatay'da 60 bin 507 konut, 1152 iş yeri ve 6 bin 747 köy evi, Kahramanmaraş'ta 26 bin 311 konut, 774 iş yeri ve 11 bin 856 köy evi, Kilis'te 1713 konut, 4 iş yeri ve 544 köy evi, Malatya'da 27 bin 541 konut, 1117 iş yeri ve 6 bin 828 köy evi, Osmaniye'de 7 bin 420 konut, 6 iş yeri ve 1247 köy evi ve Şanlıurfa'da ise 7 bin 467 konut, 10 iş yeri ve 1299 köy evi teslim edildi.

Yıl sonuna kadar teslim edileceklerin dağılımı: Adana'da 11 bin 899 konut, 89 iş yeri ve 534 köy evi, Adıyaman'da 30 bin 835 konut, 2 bin 580 iş yeri ve 10 bin 158 köy evi, Diyarbakır'da 16 bin 27 konut, iş yeri 251 ve 1299 köy evi, Elazığ'da, 10 bin 261 konut, 87 iş yeri, 2 bin 794 köy evi, Gaziantep'te 23 bin 694 konut, 1219 iş yeri ve 4 bin 587 köy evi, Hatay'da 133 bin 382 konut, 9 bin 103 iş yeri ve 10 bin 763 köy evi, Kahramanmaraş'ta 53 bin 976 konut, 6 bin 397 iş yeri ve 13 bin 814 köy evi, Kilis'te 1854 konut, 4 iş yeri ve 1003 köy evi, Malatya'da 55 bin 496 konut, 10 bin 714 iş yeri ve 13 bin 210 köy evi, Osmaniye'de 9 bin 366 konut, 760 iş yeri ve 2 bin 92 köy evi ve Şanlıurfa'da ise 12 bin 69 konut, 103 iş yeri ve 2 bin 563 köy evi.

"DÖNÜŞÜM ADI ALTINDA RANT"

TMMOB Mimarlar Odası Eski Genel Başkanı Eyüp Mumcu, "Kentsel Dönüşüm Kendi Afetini Üretiyor" başlığıyla kaleme aldığı yazısında Türkiye'de 20 yılı aşkın süredir izlenen "ranta, doğa yağmasına ve emek sömürsüne" dayalı kentsel dönüşüm politikalarının, var olan sorunları ve afet risklerini daha da vahim hale getirdiğini belirtiyor. Depremlere hazırlık gerekçesiyle son 20 yılda bilimsel ve hukuki dayanaktan yoksun, kamu yararı yerine özel çıkarları ve imar rantını önceleyen karar ve uygulamaların "kentsel dönüşüm" adı altında yürürlüğe koyulduğuna dikkat çekiyor. Mumcu, 6 Şubat depremlerinde yeni üretilen binaların çökmesi veya ağır hasar görmesinin, kentsel dönüşüm düzeninin sağlam ve güvenli yapı üretmediğini gösterdiğine dikkat çekiyor. Mumcu, afet politikalarından kentleşme politikalarına kadar bütün yapı üretim-denetim sisteminin, kamu yararı ve bilimi esas alan bir anlayışla yeniden düzenlenmesi gerektiğini söylüyor.

1975'TEN BUGÜNE

TAM BAĞIMSIZLIK İÇİN VARIZ!

50 yıldır alanında en iyileri üretiyor ve oyun değiştirici teknolojiler geliştiriyoruz.

Dünyanın en büyük savunma şirketleri arasında gururla yükselirken, attığımız her adımla insanımıza ve ülkemize güven vermeye devam ediyoruz.

**"HABERİN
ÖYKÜSÜ"**

AHMET KIVANÇ

EMEKLİ AYLIĞINDAKİ YÜZDE 30'LUK FARKIN HİKÂYESİ

EKONOM Dergisi'nin 69. Sayısı için yaptığımız gündem toplantısında, Genel Yayın Yönetmenimiz Neşe Karanfil'den her sayıda kamuoyunda gündem yaratan bir haberin hikâyesine yer verelim önerisi geldi.

İlk sayıda Alaattin Aktaş ağabeyin geçen yıla damga vuran yazısının hikâyesi yer aldı. TÜİK'in açıklamayı bıraktığı Tüketici Fiyat Endeksi'ndeki (TÜFE) madde fiyatlarını oturup kendisi hesaplamıştı. Yazı 8 Temmuz 2024 tarihinde yayımlandı. O gün TÜİK Başkanı Erhan Çetinkaya'nın basın toplantısı vardı. Ben de toplantıdaydım ve Çetinkaya'nın açıklaması Alaattin Aktaş'ın hesapladığı madde fiyatlarının gölgesinde kaldı. Toplantıda en çok bu konuşuldu.

Ne yalan söyleyeyim Alaattin ağabeyin yazısının o güne rastlamasına hayli bozulmuştum. Çünkü ben de aynı gün hesaba dayalı bir yazı yazmıştım. "2024 yılında emekli olanlar 2025 yılına göre yüzde 30 daha fazla emekli aylığı alacak" diyordum. Emeklilik dilekçesini 2025 yılına bırakanların ömür boyu bu farktan etkileneceğini söylüyordum. Bu sayı da o hesabın hikâyesini anlatacağım.

Düşünebiliyor musunuz? En az 25 – 30 yıl çalışarak emekli aylığınızı belli bir seviyeye getiriyorsunuz. Dilekçe tarihinize göre emekli aylığınız 100 TL'den 76,9 TL'ye düşüyor. Dilekçeyi 31 Aralık'ta verirsiniz 100 TL, 1 Ocak'ta verirsiniz 76,9 TL aylık alıyorsunuz. Başka bir ifadeyle, dilekçeyi 31 Aralık'ta verirsiniz 50.000 TL bağlanacak iken, 1 Ocak'ta verdiğinizde 38.462 TL bağlanıyor. Arada yüzde 30 oranında fark var. Üstelik bu fark ömür boyu alacağınız emekli aylığına yansıyor.

İnsana çok saçma geliyor ama bu fark biraz aylık bağlama sisteminden, daha çok da enflasyondaki oynaklıktan kaynaklanıyor. Sosyal güvenlik mevzuatımız çok sık değişiyor. Her yeni değişiklik ile mevzuat çok daha karmaşık hale geliyor.

SSK'lılara 2000 öncesinde emekli aylığı bağlanırken, son on yılın veya beş yılın kazançlarının ortalaması dikkate alınıyordu. On yıllık ortalama kazançlara karşılık gelen gösterge memur maaş katsayısı ve aylık bağlama oranı ile çarpılarak emekli aylığı kolaylıkla hesaplanabiliyordu. İşverenler çalışanları da ikna ederek SSK'ya yıllarca düşük ücret bildirip, son 10 yıl veya 5 yıl yüksek ücret göstererek emekli aylığını yükseltebiliyorlardı.

1999 yılında çıkan kanunla bu uygulamaya son verildi. Emekli aylığı, çalışma hayatı boyunca bildirilen prime esas kazançlara göre bağlanmaya başladı. 2000 yılından sonra Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) bildirilen her yılın prime esas kazancının emeklilik dilekçesi verilen tarihteki değeri, güncelleme katsayısı ile hesaplanıyor. Güncelleme katsayısı 2000 – 2008 arasındaki dönemde yıllık TÜFE artışının yüzde 100'ü ile gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH) artışının yüzde 100'ünün toplamından oluşuyor. 2008 sonrası dönemde

ise TÜFE artışının yüzde 100'ü ile milli gelirdeki büyüme hızının yüzde 30'unun toplamı o yılın güncelleme katsayısını veriyor.

Bu hesaplama sistemi, dilekçe tarihine göre emekli aylıklarında farklar yaratabiliyor. Bu nedenle uzun süredir her yılın sonuna doğru emeklilik dilekçesinin aralık ayında mı ocak ayında mı verilmesinin daha avantajlı olduğunu yazıyorum.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), e-Devlet hizmetleri kapsamında uzunca bir süredir "Bugün emekli olsam ne kadar emekli aylığı alırım?" diyen çalışanların merakını gideriyor. Emekliliği yaklaşanlar her ay e-Devlet'e girerek emekli aylığını kontrol ediyor.

Bu kontroller sonucu 2020 yılında şubat ayından itibaren okurlardan çok sayıda mesaj gelmeye başladı. E-Devlet'te görünen emekli aylıklarının aralık ayına göre ocak ayında düştüğünden yakınıyorlardı. Yüzde 7'ye yakın fark vardı.

EYT'LİLERİN ÇOĞUNLUĞU EMEKLİ AYLIKLARININ NEDEN DÜŞTÜĞÜNÜ ANLAMADI

Benzer durum 2023 yılında da yaşandı. Emeklilikte yaşa takılanlar (EYT) düzenlemesinden yararlananlar emeklilik dilekçelerini mecburen 3 Mart'tan sonra vermeye başladılar. Ancak, bağlanan emekli aylığı e-Devlet'te aralık ayında gördükleri tutardan oldukça azdı. O yıl Aralık 2022 tarihinde dilekçe verenlere bağlanan emekli aylığı ile 1 Ocak'tan itibaren dilekçe verenlere bağlanan aylık arasında yüzde 17 oranında fark ortaya çıktı.

EYT'liler bu farkı anlamakta zorlandılar. Bunun özellikle yapıldığını, EYT düzenlemesine karşılık 2023 yılında diğer emeklilere enflasyonun üzerinde yapılan zamdan yararlandırılmadıklarını düşündüler. Çünkü Ocak 2023'te SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıklarına normalde yüzde 15,4 oranında zam yapılacak iken kanunla yüzde 30'a çıkartılmıştı. EYT'lilerin birçoğu bugün bile bu ilave zam kendilerine uygulanmadığı için emekli aylıklarının düşük bağlandığına inanıyor.

Oysa 7 Kasım 2022 tarihindeki yazımda olası enflasyon tahminlerine göre hesaplamalar yapmıştım ve dilekçeyi 31 Aralık 2022 tarihine kadar verenlere 2023'te verenlere göre daha yüksek emekli aylığı bağlanacağını yazmıştım. EYT'lilerin dilekçeyi önceden verme şansları olmadığı için bu farktan kaçınılmaz olarak etkilendiler. EYT düzenlemesini içeren kanun 3 Mart 2023 tarihinde Resmi Gazete'de yayımladığı için dilekçeyi mecburen bu tarihten sonra verebildiler.

EYT'lilerin çoğunluğu düşüşün dilekçe tarihine bağlı değişen güncelleme katsayısından kaynaklandığına inanmadı. Çünkü aralık ayında gördükleri emekli aylığına o yıl ocak ayındaki yüzde 30 zam uygulandığında bağlanacak aylık ile

nisan ayında bağlanan aylık arasında çok fark vardı. Dilekçe tarihinin emekli aylığı üzerinde bu kadar yüksek etki etmesinin saçmalığına inanmak gerçekten de zor.

DİLEKÇE TARİHİNE GÖRE ORTAYA ÇIKAN EMEKLİ AYLIĞI FARKI ANCAK YILIN SONUNA DOĞRU NETLEŞİYOR

Dilekçe tarihinin emekli aylığına etkisi konusunda aylar öncesinden uyarıda bulunma şansı maalesef yok. Genelde aralık ayında veya en erken kasım ayında uyarıda bulunmak mümkün oluyor. Çünkü bu fark büyük ölçüde ilk 6 aylık enflasyon ile yıl sonu enflasyonu arasındaki farka bağlı. Yılın son ayında enflasyon bir anda patladığında, daha önce yapılmış hesaplar boşa düşüyor.

Örneğin 2021 yılında kasım ayı enflasyonuna kadar dilekçeyi 31 Aralık 2021 tarihine kadar vermek kesinlikle avantajlı görünüyordu. Oysa o yıl aralık ayında bir aylık enflasyon yüzde 13,58'e fırladı. Bunun sonucunda dilekçeyi 2021'de verenler ile 2022'de verenler arasında fark kapandı. Aşağı yukarı başabaş noktaya geldi.

Böyle bir durumda, aylar öncesinden "Emeklilik dilekçesini öne çekin" demek vebal altına girmektir. Her ne kadar 2021'den 2022 yılına geçişte emekli aylığı bakımından fark ortaya çıkmamış olsa da insanların panikle erken emekliye ayrılmasına sebep olup mağdur etmek de mümkün. Çünkü genellikle emeklilikte eve giren para azalır. Emeklilikte alınan para çalışırken alınan ücretin yerini tutamaz. Evet, bazıları emekli olduktan sonra da çalışmaya devam ediyor

ama herkes emekli olduktan sonra çalışmıyor. Dolayısıyla, emekliliğe hak kazandığı halde çalışmaya devam etmek isteyen kişiyi paniğe sevk edip erken emekli olmasına sebep olmak doğru değil.

SON YILIN GÜNCELLEME KATSAYISI EMEKLİ AYLIĞINI ETKİLİYOR

Emekli aylığının miktarı, kişinin çalışma hayatı boyunca Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) bildirilen prime esas kazanç tutarına ve çalışma süresine (prim gün sayısına) göre değişiyor. Prime esas kazanç tutarının yüksek olması daha yüksek tutarda prim ödendiği anlamına geldiği için emekli aylığının da yüksek olmasını sağlıyor. Bunların yanı sıra, son yıldaki kazanç için uygulanan güncelleme katsayısı da emekli aylığı bakımından önem taşıyor. Güncelleme katsayısı emeklilik dilekçesinin verilme tarihine göre değişiyor.

Enflasyon düşük olsa son yıldaki güncelleme katsayısının emekli aylığı üzerindeki etkisi sınırlı kalır. Ancak, ülkemizde enflasyon yüksek oynaklığa sahip olduğundan güncelleme katsayısı ilk defa emekli olurken bağlanan emekli aylığı miktarı konusunda çok büyük etkiye sahip olabiliyor. 2024 yılından 2025 yılına geçişte fark ilk kez yüzde 30'a ulaştı.

(Bu arada merak edenler için ilave bir bilgi vereyim. Enflasyondaki yüksek oynaklık bazı yıllarda da ocak ayında emeklilik dilekçesi verenlere avantaj sağlayabiliyor. Ocak ayında avantajlı olması, çalışmaya devam edenlerin e-Devlet'te görünen emekli aylıklarında daha fazla artış anlamına da geliyor.)

2024'TE EMEKLİLİK AVANTAJI NASIL ORTAYA ÇIKTI?

Yukarıda da belirttiğim gibi aralıkta mı ocak ayında mı dilekçe vermenin avantajlı olduğunu söyleyebilmek için genellikle kasım – aralık aylarını beklemek gerekiyordu. Ancak, 2024 yılında enflasyonun düşüş sürecine girmesi nedeniyle temmuz ayında tahmin yapmak mümkün oldu.

Çünkü, 2024 yılında SSK ve BAĞ – KUR emekli aylıklarına ocak ayında yüzde 49,25, temmuz ayında ise yüzde 24,73 oranında zam yapılmıştı. 2024'ün temmuz – aralık döneminde emeklilik dilekçesi verenler ocak ve temmuz aylarında yapılan söz konusu maaş zamlarından yararlanacaklardı. Dilekçeyi 1 Ocak 2025'ten sonra verenler ise ocak ve temmuz ayındaki zamlardan yararlanamayacaktı.

Bunun ortaya çıkardığı farkı 8 Temmuz 2024 tarihindeki yazımda şu örnekle anlattım:

"2023 yılı ocak ayında aylığı 10.000 TL olan kişi 31 Aralık 2024 tarihine kadar emeklilik dilekçesi verdiği takdirde, 10.000 TL'lik tutar önce 2023 yılı güncelleme katsayısı olan 1,6612 ile çarpılacak. Bu şekilde 16.612 TL'ye çıkan aylığa önce ocak ayında yüzde 49,25, sonra da temmuz ayındaki yüzde 24,73 oranındaki zamlar yansıtılacak. Böylece 30.925 TL aylık bağlanacak. (Bu örneği hesaplama kolaylığı için basitleştirerek verdim. Elbette 2024 yılında SGK'ya bildirilen prime esas kazançlardan dolayı da ilave bir miktar artış oluyor.)

Emeklilik dilekçesini 1 Ocak 2025 tarihinden sonra verenler ocak ve temmuz aylarında yapılan zamdan yararlanamayacaklar. Onların emekli aylıkları 2024 yılındaki enflasyon oranı + millî gelirdeki artış hızının yüzde 30'una göre ortaya çıkacak güncelleme katsayısı ile hesaplanacak. Merkez Bankası'nın en son enflasyon raporuna göre 2024 yılı enflasyon tahmini yüzde 38, Merkez Bankası Piyasa Katılımcıları Anketi'ndeki enflasyon tahmini ise yüzde 43,52. Orta Vadeli Program'da 2024 yılı büyüme tahmini ise yüzde 4 olarak öngörüldü.

Bu durumda 2024 yılı güncelleme katsayısı Merkez Bankası'nın enflasyon tahminine göre 1,3920, Piyasa Katılımcıları Anketi'ndeki enflasyon tahminine göre ise 1,4472 olacak.

Aynı örnekten devam edersek, 2023 yılı ocak ayında aylığı 10.000 TL olarak görünen kişi 1 Ocak 2025 tarihinden sonra emeklilik dilekçesi verirse 10.000 TL'lik tutar önce 2023 yılı güncelleme katsayısı ile 16.612 TL'ye çıkacak. Sonra bu tutar 2024 yılı güncelleme katsayısı ile çarpılacak. Merkez Bankası'nın enflasyon tahmini tutarsa 23.124 TL, Piyasa Katılımcıları Anketi'ndeki enflasyon tahmini tutarsa 24.040 TL emekli aylığı bağlanacak.

Merkez Bankası'nın enflasyon tahmini tutarsa emeklilik dilekçesini 31 Aralık 2024 tarihine kadar verenlerin 1 Ocak 2025 tarihinden sonra verenlere göre yüzde 34 oranında daha fazla aylık ile emeklilik hayatına başlayacağı görülüyor."

Merkez Bankası'nın enflasyon tahmini genelde tutmadığı için çeşitli raporlardaki enflasyon ve büyüme tahminlerini de dikkate aldım. Bu tahminlere dayanarak 8 Temmuz'daki yazımda emeklilik dilekçesini 2024 yılında verenlere 2025 yılında verenlere göre yaklaşık yüzde 30 oranında daha faz-

la emekli aylığı bağlanacağını yazdım.

Nitekim 2024 yılı enflasyonu yüzde 44,38 olarak açıklandı. 2024 yılı gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) büyümesi de yüzde 3,2 oldu. Büyümenin güncelleme katsayısına katkısı 0,96 puanda kaldı. Böylece 2024 yılı güncelleme katsayısı 1,4544 olarak gerçekleşti. 8 Temmuz'da Piyasa Katılımcıları Anketi'ne göre hesapladığım güncelleme katsayısının 1,4472 olduğunu hatırlarsak, çok az sapma ile hesap tuttu.

Basitleştirirsek, dilekçeyi 31 Aralık 2024 tarihinde verenlerin emekli aylığı 2024 yılında yüzde 86,16 oranında artarken, dilekçeyi ocak ayında verenlerin emekli aylığı 2024 yılı için yüzde 45,44 oranında artırıldı. Bundan dolayı 2024 yılı ile 2025 yılında dilekçe verenler arasında emekli aylığı yüksek olanlarda yüzde 31, emekli aylığı düşük olanlarda ise yüzde 30 oranında fark ortaya çıktı.

2024 yılında yüz binlerce kişi emekli oldu. Bu kişiler ömür boyu emsallerinden yüzde 30 – 31 oranında daha fazla emekli aylığı alacaklar.

KAMPANYAYA DÖNÜŞTÜRDÜM

Her ne kadar 8 Temmuz'daki yazım Alaattin Aktaş'ın yazısıyla çakıştığı için yeterince fark edilmedi ise de yüzde 30'luk farka halkın dikkatini çekmek için bir kez yazıp geçmek yerine kampanyaya dönüştürmeye karar verdim. EYT'lilerin düştüğü durumun bir daha tekrarlanmaması için çaba harcadım. Temmuz ayından o yılın sonuna kadar bu konuda 23 yazı kaleme aldım, çok sayıda televizyon programında anlattım. Çevremdeki herkes bu konuyu konuşmaya başlayınca uyarı görevimi yaptığımı ikna oldum.

Sayısız kişinin mesajlarına, telefonlarına cevap vermeye çalıştım. Tabii insanlar "Ben emekli olduğumda ya emekli aylığımda öyle bir fark olmazsa hazır işimden de olurum" endişesi taşıyorlar. Beni arayanlar en çok bu soruya cevap bulmaya çalışıyor.

EYT düzenlemesinin çıktığı 2023 yılının ardından en fazla yaşlılık aylığı 2024'te bağlandı. EYT düzenlemesiyle çok kişi emekli olabilecek iken çalışmaya devam ediyordu. Bu kişiler, emekli aylığındaki yüzde 30'luk farkı duyunca emeklilik kararlarını öne çektiler.

Çalışmaya devam edenlerin emekli aylıklarının yayımlanmasına ocak ayında ara verildi. Şubat ayında 2024 yılı enflasyon verilerine göre yeniden hesaplanarak e-Devlet'te yayımlanmaya başladı. Çoğu kişi, çalışmaya devam edenlerin emekli aylıklarının düştüğünü şubat ayında gözleriyle görünce ikna olabildi. Sonrasında yüzlerce emekliden teşekkür mesajları ve hayır duası aldım.

ÇALIŞMAYA DEVAM EDENLERİN EMEKLİ AYLIĞINDAKİ FARK TELAFİ EDİLMELİ

Son söz olarak şunu eklemek istiyorum. Bir insanın ömür boyu çalışmalarının karşılığı olarak ulaştığı emekli aylığının, dilekçe tarihine bağlı olarak bu şekilde 4'te 1 oranında azalması doğru değil. Emeklilik dilekçesini 2024 yılında verenler emekli aylıklarının düşmesini önleyebildi. Oysa çalışmaya devam eden milyonlarca kişinin e-Devlet'te görünen emekli aylığı da düştü. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bu farkın telafi edilmesini sağlayacak bir girişimde bulundu ancak Hazine ve Maliye Bakanlığı engelini takıldı. Bu kaybın telafisi için acilen yasal düzenleme yapılmalıdır.

ŞİRKETLER İÇİN BÜYÜK FIRSAT, BİREYLER İÇİN İSE DAHA FAZLA "NESNELEŞME" RİSKİ YARATIYOR:

TÜRKİYE 5G İLE TANIŞIYOR, "ÖTESİ" NİN ETKİSİ BELİRSİZ

Mobil iletişimde yeni bir aşama daha Dünyada kullanılmaya başladı. Yazılım temelli bu yeni teknolojiye, küresel ölçekte katkı veren Prof. Dr. Erdal Arıkan'ın "Polar Kodlama" çalışmalarıyla da tarihe not düşüldü. Her yeni teknolojiye olduğu gibi, ilk etapta hedeflenen standartlara tam ulaşamadı ama kablolu iletişime çok yakın güçte, hızda ve kapasitede kablosuz iletişimin yapılabileceği ispatlandı, kullanılmaya başlandı. Mobil şebekeler halinde 5G (5'th Generation – 5. Nesil) telekomünikasyon Türkiye'de de hayata geçiriliyor. 2026'da ilk sinyaller verilmeye başlanacak.

5G bir geçiş teknolojisi olacak. Çünkü çok yüksek frekanslı bir radyonun yarattığı temel sorun olan, geniş kapsama için çok sayıda baz istasyonu kurulması 5G'yi pahalı hale getiriyor. Bu sorun belirli alanlarda 5G sinyali kullanılması, omurganın fiber kablo ile desteklenmesiyle kısmi olarak aşıldı. Gelecekte ise cihaz seviyesinde sinyal alıp verme (baz istasyonu gibi çalışma) temelli olacak 5G, 6G ve "ötesi" teknolojilerin geliştirilmesine yoğunlaşıldı.

Bu yeni teknoloji son kullanıcılar arasındaki iletişimde hız bakımından etkili olacak. Şebekeler tam oturduğunda, çok hızlı görüntü, ses ve veri (internet) iletişimi sağlayacak. Ancak ekonomik olarak ana etkisi şirketler ve data iletimi için yaşanacak. Sayısallaşma, karanlık fabrikalar, nesnelerin interneti olarak kavramsallaştırılan yeni ekonominin geniş etkisinin yaşanabilmesi için 5G ve ötesi teknolojiler ana etken.

Bireylerin ve sosyal yaşamda ise bütün bu iyi gelişmelerin ötesinde bir etki bekleniyor: Hali hazırda tüm dünyanın nasıl baş edeceği konusunda sonuca henüz ulaşamadığı, mevzuatı sınırlı iyileşme sağlanmış, bireylerin ve toplumun gözetimi konusunda 5G ve ötesi teknolojiler sıradışı bir etkinlik getiriyor. Bireyler için zaten sorun durumuna gelmiş gözetim, 5G ile "anlık" ve olağanüstü geniş bir izleme teknolojisi sunuyor.

Mehmet KAYA

Mobil haberleşme teknolojileri, teorik olarak 70'li yıllarda ispatlanması ve ses iletimi sağlayan NMT teknolojisinin ardından 90'lı yıllardan itibaren hızlandı. Son 20 yıl ise adeta devrim niteliğindedir. Sanıldığı aksine cep telefonu olarak nitelenen mobil cihazlarla "internet iletişimi" yani uçtan uca IP ile internete bağlanma 4G ile gerçek anlamda başladı. 4G LTE ile etkili bir hıza erişti. Böylece, bugün anlık olarak cep telefonlarımızdan yol bulma, internet üzerinden etkileşimli olarak sunulan tüm hizmetleri yapabilme imkanına kavuşuldu. Bunun ötesine geçen teknoloji ise 5G ve ötesi ile geliyor. Hız ve kapasite sorununun aşılması yanında, internet dahil küresel şebekenin içinde, kendi kablosuz şebekelerini oluşturma imkanı gelecek.

Ana sorun, çok yüksek frekanslarda, kısa dalgalarla bir iletişim sistemi olduğu için baz istasyonlarının çok sık kurulması gerekiyor. Teorik olarak bir yolda tüm araçların sürücüsüz ilerlemesini sağlayabilecek bir şebeke ve yazılım-donanım kurmak mümkün olsa da çok sayıda baz istasyonu kurmak ve işletmek gibi bir maliyet buna engel teşkil ediyor. Şimdilik 5G'nin bu sorunu sınırlı alanlarda kuruluş-şirket ağırlıklı yapı ve bu iletişimi destekleyen fiberoptik şebeke ile iletişim omurgasının yönetimi şeklinde aşıyor. Kesin olan şu ki 5G ve "ötesi" teknolojilerle bu sorun aşıldığında, dünya hem şirketler, hem de bireyler için "bambaşka" bir yapıya bürünecek.

■ DİKEY SEKTÖRLER:
FİRMALAR ANA KULLANICI
AMA FİRMALARIN SAĞLADIĞI
HER GELİŞİMİN KULLANICISI
SON TÜKETİCİ

Türkiye'nin de hayata geçireceği 5G mobil iletişim ağının şimdiye kadar gerçekleştirilen mobil iletişim ağlarından teknoloji yönündeki farklılıkları yanında, işletme yönünden önemli bir farkı var: İhtiyaç duyan tüm firmalar, kurumlar, bölgeler kendileri için 5G temelli iç ağlar kurabilecekler. Hali hazırda kablolarla, özellikle fiber kablolarla yapılabilen bu türden ağlar kablosuz olarak kurulabilecek. Bunun anlamı, cihazların, terminallerin merkezi olarak bir işletim sistemi içerisinde işletilebilecek olması anlamına geliyor. Özel 5G Ağ-Private 5G Network'ler için çok sayıda firma şu anda siparişlerini vermiş durumda. Dünyada ise uygulanmaya başlandı. Elbette hayal edilene biraz uzak ancak karanlık fabrika, yüksek düzeyli otomasyon, Sanayi 4.0 ya da her ne ad verilirse verilsin, makine-makine iletişimi yoluyla "hayal edilebilen" tüm yeni üretim-yönetim biçimlerinin gerçekleşmesine bir adım kaldığı da bir gerçek.

5G temel olarak son tüketiciyi değil, kurumsal kullanımda fayda sağlayacak. Her firmanın, mal ve hizmet üretimi, sunumu, yönetimi için geniş bir olanak sağlıyor. Daha da önemlisi bunu "anlık" sağlıyor. Gecikme süresinin milisaniyeler seviyesine inmesi, güvenli ve yüksek kapasiteli miktar verinin iletilmesi neredeyse gerçek zamanlı bir yönetime imkan sağlıyor. Bu da hemen her firmanın "hayali" olmayı sürdürüyor. Üstelik, Private Network'ün ana unsuru olan "çekirdek şebekenin" yani, merkezi olarak dataları işleyip yöneten şebekenin o şirkete-kuruma-bölgeye özgü kuruluyor olması verinin de işlenmesini hızlandırmaya imkan sağlıyor.

Dolayısıyla, firmalar ve sektörlerin mal-hizmet planlama-üretim-sunumunda ve yönetimindeki değişiklikler sonucunda son tüketicinin hayatında çok şeyi değiştirecek. Her teknolojiye olduğu gibi, ekonomik döngünün son ayağı olan bireylerin yaşamında, tüketiminde, kısaca hayatında farklılıklar ortaya çıkacak.

■ MEDYAYA OLASI ETKİ:
DAHA FAZLA, DAHA
GÜÇLÜ GÖRSELLİK, ANLIK
HABERLEŞME, YENİ MEDYA
TÜRLERİ

Türkiye dahil çok sayıda uluslararası kuruluş 5G'nin sektörlerde yaratacağı etkiye dair analizler yayınladı. Türkiye

ye'de de BTK "5G ve Dikey Sektörler Raporu"nu 2018'de yayınladı. Bu rapor sonrasında standartlarda ve teknolojiye, hatta salgın vb. kırılma anlarından dolayı sektörlerdeki değişimlerde hızlanmalar-farklılaşmalar oldu ancak temel yaklaşımlar-olası değişiklikler hala aynı zeminde ilerliyor.

Raporların çoğunda olduğu gibi medyanın sayısallaşması, sanal evrene taşınması ana eğilim olarak devam ediyor. 5G'nin daha fazla görsellik, daha hızlı ve anlık haberleşme ve en önemlisi daha fazla "kişiselleştirilmiş" iletişim imkanı verecek olması, yeni medya türlerinin ortaya çıkması bekleniyor.

Analizlere göre 5G ve ötesinin medyadaki en önemli etkilerinden biri klasik TV yayıncılığına bekleniyor. Karasal ve uydu aracılığıyla yapılan yayınlara alternatif bir taşıma kanalı ortaya çıkacak. Bu etki hali hazırda 4GLTE'nin sağladığı teknolojik imkanlarla başladı. Hemen hemen ana akım bütün TV istasyonlarının internet üzerinden yayını bulunuyor ve çoğunlukla mobil cihazlardan erişiliyor.

Türkiye ve Dünyanın çok sayıdaki ülkesinde teknik olarak mümkün olan "karasal sayısal TV yayını" yapılmaktan vazgeçilmiş ya da vazgeçildi. Uydular üzerinden yayın yapan geleneksel medya nitelikli televizyon yayınları ağırlığını bir süre daha devam ettirecek ancak 5G ve ötesi yaygınlaştıkça televizyon yayınlarının etkileşimli olarak bu kanal üzerine kayması beklentilerden biri. 5G'nin sınırsız multimedya araçlarını destekleyen teknolojisi bu alandaki beklentileri yükseltiyor.

5G teknolojisi mobil cihazlarda dahi 8K olarak adlandırılan çok yüksek çözünürlüklü görüntü iletimine imkan sağlayabiliyor. Bu teknolojiye, kullanıcının görüntünün içinde olduğu hissi veren 360 dereceye yakın görüntü sağlayan "VR-Virtual Reality" dahil multimedya yaratıcı bütün unsurları kullanmaya imkan veren bir veri transferi miktar ve hızı söz konusu.

5G ile; artırılmış gerçeklik (AR-Augmented Reality) ve sanal gerçeklik (VR-Virtual Reality) görüntülerle oluşturulmuş oyun ve diğer yayınlar online olarak oynanabilir hale gelecek. Görüntüler içinde dokunsal olarak komut verme, ses tanıma, sanal karakterlerin sesli iletişimi gibi insan-yazılım etkileşimi olanaklı hale gelecek. Buna ilave olarak medya araçlarına farklı açılardan bakma, döndürme vb. gibi farklı komutlar verilecek.

Farklı noktalarda bulunan kullanıcılar her türlü ortak işi aynı anda, aynı noktadaymış gibi yapabilecek. Buna uzaktan robot kullanarak çok sayıda insanın tek bir "iş" üzerinde çalışabilmesi de dahil. Bunun tersi olarak, tek bir noktadan çok farklı noktalarda aynı anda içerik üretilebilecek. Bu teknolojik yeteneklerin medya ve eğlence alanına; kullanıcıların profesyonel üretilmiş içeriklere ekleme-çıkarma yapabilmesi, kullanıcı içeriklerinin pazarlanabilmesi gibi yeni unsurları doğuracağı varsayılıyor. "Dokunulur-dokunulabilir internet-Tactile Internet" olarak tanımlanan, görselleştirilmiş (AR-VR) sanal ortamda etkileşim sağlayan 5G ile yaygınlaşacak.

Mühendislik olarak 5G'nin medyaya ne gibi imkanlar açacağına yönelik bazı çalışmalarda, heterojen bir ortamda (farklı iletişim alanlarında), farklı cihazlarla sunulan, yüksek veri hızı gerektiren bazı senaryolar oluşturuldu. Buna göre; kullanıcıların gerçek zamanlı olarak yeniden oluşturabilecekleri yüksek kaliteli, üç boyutlu sanal görüntülerle, gerçek zamanlı

ve çok taraflı yayın içerikleri oluşturulması geliyor. Örneğin, yayıncılar için uzaktan erişimle yönetilebilen yarı otomatik filmler yapmak gibi senaryolar hayal ediliyor. Çok yüksek çözünürlüklü yayın imkanı, yeni yaratıcılık örneklerinin çıkmasını destekleyecek.

■ 5G VE ÖTESİNDE HABER MEDYASI: İLGİ GÖSTERİLEN YA DA İLGİ GÖSTERİLMESİ İSTENEN HABERLERİN SUNUMU!

Haber başta olmak üzere şu anda dahi içerikler kullanıcılara mobil cihazlardan ulaşıyor. IP tabanlı uçtan uca iletişimin verdiği imkanla da çok daha fazla veri toplanıyor. Veri toplama, hem yeni ticari alanlar açma hem de kullanıcı-okuyucu ile etkileşim içinde kişiselleştirilmiş içeriklerin sunumuna imkan sağlıyor. Hala statik olarak haber sunumu ağırlıklı olsa da, ciddi haber kuruluşları dışındaki, hatta çoğu geleneksel medya kökenli haber kuruluşu, bölgesel ya da doğrudan kişiselleştirilmiş şekilde okurların "ilgi gösterdiği" ya da "gösterilmesinin istendiği!" haberleri öne çıkarıyor.

5G ve ötesinde ise bu daha da artacak. Anlık iletişim, yüksek hızlı veri işleme ve kapasite, örneğin kişinin bulunduğu alana, o anki ruh durumuna, ilgi göstermesine hatta kullandığı cihaza göre içerik sunumunu mümkün kılıyor. Bu yeteneğin elbette manipülasyon ve kötü amaçlı, ya da ticari olarak sömürüye imkan verecek şekilde kullanılması da mümkün. Eğer akıllı saatiniz acıktığınızı ölçüyorsa ve bu veri haber kuruluşlarına satılıyorsa, yerinizi de bilen bu veriyi satın alma gücüne sahip küresel hamburgerci size, takip ettiğiniz haber sitesi aracılığıyla "hamburgerin aslında sağlıklı bir beslenme olduğuna dair" bir haberi gösterebilir. Kişisel olarak sağladığınız verilerin büyüklüğü ve giderek büyüyeceğini düşünürseniz, bunların anlık olarak işlenip anlamlı sonuçlar üretilmesi ve bunun siyasi-ekonomik amaçla kullanılmasının önünde bir engel bulunmuyor.

■ HABERDE YENİ FORMATLAR: HİBRİT MECRALAR

Geleneksel medyada haber iletişimi araçlarına göre sınıflandı. Görsel, işitsel, basılı "medium-ortam" sınıflaması gerçekleşti. Oysa yeni medyada bu ayırım ortadan kalktı. İnternette sunulan hemen her haber amaçlı iletişim kanalı, hem televizyon, hem radyo, hem de yazı-fotoğraf-animasyon-grafik araçlarını kullanıyor. Sadece video içeriği sunmak için açılmış platformlar dahi, fotoğraf ve yazı ile başka mecralara link vermeyi mümkün kılıyor ya da video altında yazılı iletişime imkan tanıyor.

5G ve ötesi teknolojilerin sağlayacağı yeni imkanlarla bu hibrit içerik üretiminin daha fazla görselleştirmeye kayması mümkün görünüyor. Özellikle giyilebilir cihazlarla oluşacak VR-AR "mediumun" haber sunumu ve içeriğine de etki etmesi bekleniyor.

■ EKONOMİK DÖNÜŞÜM: SANALLAŞTIRMA

5G ve ötesi teknolojiler, kitleleri ve bireyleri mal ve hizmet aldıkları kanallardan yaşam biçimlerindeki dönüşümle etkilerken, iş yapma biçimlerini ve firmaları oldukça köklü şekilde etkiliyor. Firmalar özünde 5G ve ötesi teknolojilerin ana kullanıcısı olacak.

BTK'ya göre, ekonomik ortamda firma temelli olarak olası

etki alanları şöyle:

● 5G ağ sanallaştırma konseptinin, belirli seviyedeki servis güvenceleri ve garantileri ile belirli ihtiyaçları veya iş modellerini karşılamak için gösterilmesi.

● Ultra geniş bant bilgi-eğlence, güvenlik uygulamaları, daha ileride otonom ulaşım sistemleri, karanlık fabrikalar, robotlaşma, robotik teknolojilerin günlük yaşama girmesi.

● Sağlık alanında teşhis tedaviden, sistem yönetimine kadar geniş bir alanda anlık çözümler.

● Ulaşım modlarının daha verimli hale gelmesi.

● Genişbant yayıncılık.

● Ağlarda istikrarın sağlanması ve çeşitli kaynaklardan (örneğin rüzgâr, güneş, güç santrali) ve farklı bölgelerden gelen enerji dağılımını koordine edecek akıllı şebekeler

● Bağlantılı hizmetlerin, (bakım, onarım, lojistik) sürekli izlenmesi

● Akıllı şehirlerde anlık verilerin izlenerek (gerçek zamanlı trafik izleme ve analiz, kalabalık yönetimi, akıllı evler vb.) ticari ve sosyal yönetim araçları oluşturulması.

● Uydu ve karasal ağ hizmetlerinin entegrasyonu.

■ GÖZETİMDEN KAÇACAK YER KALMIYOR

Sistemler, bireyleri ve toplumu analiz etme yeteneğine kavuşuyor

Akıllı, öğrenen yazılımlar, semantik biliminden başlayarak dil işleme yeteneğini sonunda geliştirdi. Bu yazılımlar, mevcut bir veri setinin ötesine geçerek, insanlarla etkileşime girip analiz ve öğrenme yeteneğine kavuştular. Üstelik, 2025 itibarıyla birey kullanımına ücretsiz olarak açıldılar ki internetin yaygınlaşmasına imkan veren "arama motorlarından" bu yana atılan en önemli adımlardan biri oldu. Öğrenen yazılımlar ya da akıllı yazılımlar, dil işleme sistemleriyle bir çeşit "soru cevap" motoru olsa da gerçekte, çok büyük verileri işleyebilen ve veri yüklendikçe "akıllanan" yapılar olarak 5G ve ötesi iletişimde, anlık verileri işleyip sistemleri otomatik harekete geçirebilen yapılar olarak sıradışı bir yer ediniyor. En basitinden, 1 milyon aracın aynı anda hareket ettiği bir büyük bir şehirde trafiği en optimum verimle yönetmek için ne kadar insan ve zaman gerekebilir? Oysa 5G ve ötesi iletişimi kullanan, kamera ve sensör ağlarıyla örülmüş bir şehirde akıllı yazılım gerçekten milisaniyeler içinde bunu hesaplayıp, milyonlarca taşıtı, binlerce yolda anlık olarak yönetebiliyor.

■ İLETİŞİM VE GÖZETİM: BEDENLER VERİLERE DÖNÜŞÜYOR

İletişim bilimi açısından gözetim, David Lyon tarafından "etkileme, yönetme, koruma, yönlendirme gibi amaçlarla kişisel enformasyona dönük, odaklı, sistemli ve düzenli ilgi" olarak tanımlanıyor. Başta güvenlik olmak üzere bireyin-kitlenin sürekli olarak izlenmesi, veri toplanması yararlı olarak değerlendirilebilse de gözetenler "daima" etkileme, yönlendirme ve engelleme yönünde de sürekli bir çaba içine giriyor. Gözetim, toplumlarca sadece günümüzde geniş bir kitleyi "korkutan" internete kullanılan her türlü donanım ve yazılım-la veri toplamadan çok önce kanıksanmış, yerleşmiş durumda. Paris'te "gaz lambasıyla sokak aydınlatması" 1660'da Paris'i "ışıklar şehri yapmak" için değil, suç oranını düşürmek için hayata geçirilmişti. Yine Strabon'un kayıtlarına göre Antakya'da şimdiki adıyla Kurtuluş Caddesinin "daha fazla

ticaret yapılabilmesi amacıyla dükkanların açık kalması" için M.Ö. 1. Yüzyılda geceleri aydınlatıldı.

Teknoloji kullanılarak yürütülen gözetim faaliyeti bireylerin özgürlüğünü tehdit ettiği, hatta bilerek onay verilenler dışında farkında olmadan yapıp ettiklerimizle çok fazla veri ürettiğimizi uzun zamandır biliyoruz. 4GLTE ile IP tabanlı (gerçek internet ağına bağlanma) başlamasıyla bu veri üretimi bireylerin "sayısal ikizlerini oluşturacak" boyutlara zaten geldi. İnternet ilk yaygınlaşırken "özgürlük alanı" olarak sunuldu ama mobil cihazlardan da internet ağına katılımla birlikte kişilerin özgürlüğünü kısıtlamaya yönelik girişimlerin aracı haline geldi.

Gözetim faaliyetleriyle elde edilen pazar ve şirket bilgileri, ülke ekonomisine yönelik kapsamlı bilgiler, bu bilgilerin sahipleri lehine haksız rekabete de yol açıyor. Medya sektöründe, Google başta olmak üzere arama motorlarının ve sosyal medyanın hakimiyeti, küçük yayın organlarını dahi bu mecraların algoritmalarına yönelik içerik üretmeye (SEO İçerik) zorladığı gibi, reklam vermeye de zorluyor. Google neredeyse doğal tekel haline gelmiş durumda.

5G ve ötesi teknolojiler, hemen hemen tüm cihazların ağa bağlı olduğu bir ortamda beğeni ve ilgilerden sağlık verisine, mekan ve zaman verisinden istek ve duyguların anlık değişimine kadar sınırsız veriyi anlık olarak toplama ve işleme imkanı sağlıyor. Bu verilerin sağladığı gözetim kapasitesi ister güvenlik, ister ekonomik olarak bireyi neredeyse savunmasız ve etkiye açık hale getiriyor. Birey artık tüm varlığıyla ve düşüncesiyle "ağ içinde bir veriye" dönüşüyor.

■ GÖZETİMİN ÖTESİ: BİLİNÇSİZCE YÖNETME-YÖNLENDİRME

Gözetim günümüzde "herkes" tarafından yapılıyor ve "her kurum, grup ve kişi" gözetken ve gözetilen konumuna geldi. Bu karşılıklı iletişimle oluşan muazzam veri de işlenebiliyor. Gözetimin tanımında bulunan "yönlendirme" açısından ise geçmişte hiç olmadığı kadar etkin araçlar geliştirildi. Yaygın olarak ağ üzerindeki şirketlerin bireylere dair topladığı veriler, bireylerin eğilimine ve hatta zaafalarına uygun kişiselleştirilmiş mesajlar (örneğin reklam ya da siyasi propaganda) geliştirilmesine imkan veriyor. Hali hazırda bu teknolojiye erişildi. Üstelik bu kişiselleştirilmiş mesajları sadece insanlar değil, akıllı yazılımlar da üretebiliyor.

2013'te kurulan Center for Human Technology (www.humanetech.com) vakfı uzun zamandır internet ağlarından elde edilen verilerin bireylerin tercihlerini yönlendirmekte kullanılabileceğini engellemeye çalışıyor. Vakfın kurucularının tamamının bugün küresel olarak hakim internet tabanlı sosyal medya ağlarında çalışanlardan oluşması da oldukça dikkat çekici.

Bütün bu unsurların 5G ve ötesi ile ilişkisi ise bu teknolojinin biz istesek de istemesek de yapıp ettiklerimiz, bulunduğu mekanlar dahil tüm insan-makine, makine-makine, birey-kitle, kitle-birey iletişimini anlık olarak veriye dönüştürüp, bu veriyi işleyebilecek bir ağ oluşturmaya yarayacak, hız, kapasite ve gecikme süresini, üstelik çok güvenli-doğru biçimde üretebilecek olması. 5G ve ötesi teknolojiler, muazzam değişikliklerle ancak bireyleri "nesneleştirme" ötesinde veriye dönüştürme" yetenekleriyle iletişim ortamını ve elbette medyayı şekillendirmeye aday.

5G ve ötesi teknolojinin temel farklılıkları

NMT (araç telefonları) mobil iletişimin başlamasından sonra uzunca bir süre bu sistemlerin genel ağa ve elbette 90'larda bireylerin kullanımına açılan internet ağına bağlanması için yollar arandı. Sanıldığından aksine bu pek kolay olmadı. Gerçek anlamda internete mobil cihazlardan bağlanmak 4G ile 2010'lu yıllarda gerçekleşti. Onun öncesinde cep telefonlarından "internet benzeri" mobil sistemler için özel olarak üretilmiş ağlara bağlanmak söz konusuydu. Ancak 4G ve 4GLTE olağanüstü bir değişikliğe yol açtı ve mobil cihazlardan internete bağlanmak ve dolayısıyla internet üzerinde yapılabilen her şeyi mobil cihazlarla yapabilir olmak muazzam bir farklılık getirdi. Bugün 4G nesil iletişim sistemiyle dahi canlı olarak yol bulma gibi geçmişin bilim-kurgu uygulamaları yapılabiliyor. Bankacılıktan sağlığa kadar her iletişim mümkün.

Peki bunları zaten yapıbiliyorsak, 5G ve ötesinde ne değişiyor? Bireylerin kullanımında "şimdilik" sınırlı olsa da hız ve kapasitenin etkisi muazzam. Hali hazırda anlık sayılabilecek bir iletişim sınırına ulaşıldı. Bu telgrafla başlayan "zaman ve mekanın kırılmasını" neredeyse gerçek zamanlı hale getiriyor.

5G teknolojisi milimetre dalga boylarında yüksek frekanslarda tam çift yönlü iletişim (Full Duplex-Aynı anten ile aynı zamanda sinyal alma-sinyal verme) teknolojileriyle karakterize oluyor. Bu teknolojilerin tamamı hız, gecikme süresinin neredeyse anlık hale gelmesi, kesintisiz-güvenli iletişim ve iletişim miktarının (birim zamanda aktarılan data miktarı) artmasını sağlıyor. Prof. Dr. Erdal Arıkan'ın matematik olarak ispatladığı gibi, farklı alanlarda farklı sinyal bölümlenmesi ile her türlü veri, istenildiği kadar miktarda yönlendirilmiş sinyallerle (beam forming) iletilebiliyor. Tek bir bant içinde birden fazla sinyal alınıp-verilebiliyor. Yüksek frekans ve milimetre dalga boyuyla geçmişte olmadığı kadar veri hızı ve güvenli şekilde iletilebiliyor. Veri hızının veriyi işleme kapasitesiyle birleşmesi makinelerin dahil olduğu her türlü iletişimde büyük bir imkan sağlıyor. Binlerce robotu (bugünlerde gösteri amaçlı yapılan) binlerce dronu sürü halinde yönetmek mekandan bağımsız halde gerçekleştiriliyor.

securitas.com.tr

Farklı bir dünya görün!

Securitas Güvenlik olarak 81 ilde, 11 bölge müdürlüğümüz ve 22 binden fazla çalışanımızla 29 farklı sektöre öngörülü güvenlik çözümleri sunuyoruz. Güvenlik teknolojileri, uzaktan izleme hizmetleri, insanlı güvenlik, itfaiye hizmetleri, risk yönetimi ve danışmanlık hizmetlerimizle dünyanın daha güvenli hale gelmesine yardımcı oluyoruz.

FİLİSTİN KARTALLARI, UNUTULMUŞ BİR TARİHE TANIKLIK ETMEMİZİ SAĞLIYOR

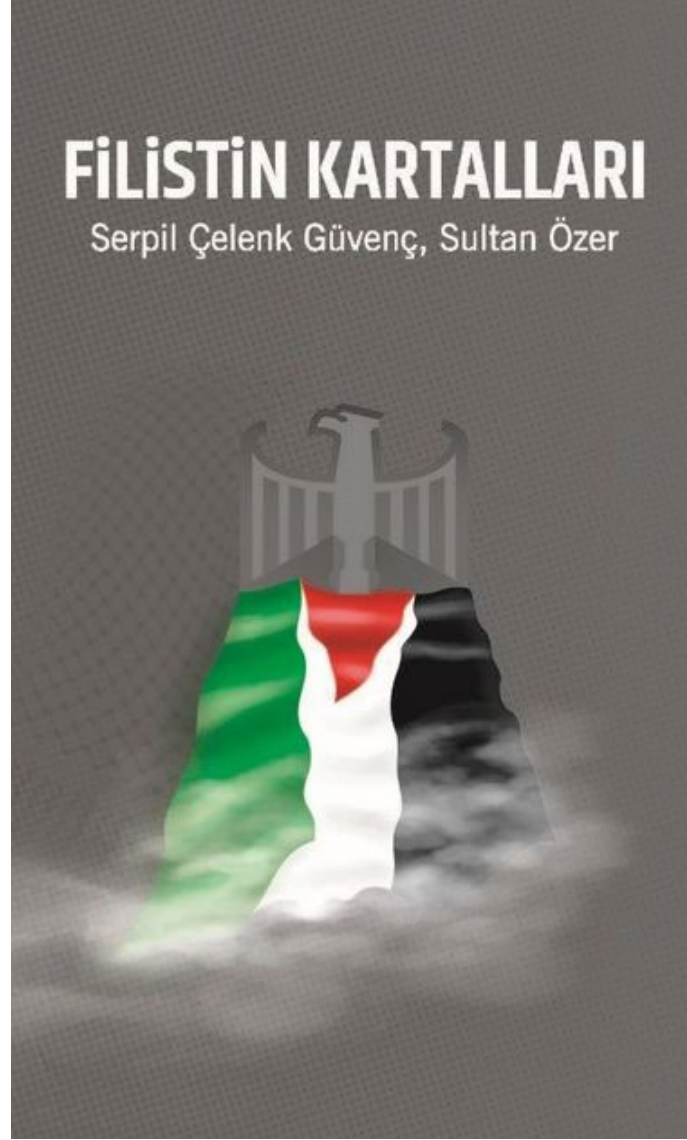
Devrimci Filistin halkının varoluş mücadelesinin yargı süreciyle birleştirilerek anlatıldığı, Denizler'in avukatı Halit Çelenk' in gerillaların davasını üstlenmesine ilişkin vekâlet ve dilekçelerinin yer aldığı "Filistin Kartalları" unutulmuş bir tarihe tanıklık etmemizi sağlıyor.

Yazar Serpil Çelenk Güvenç ve EMD üyesi arkadaşımız Gazeteci -Yazar Sultan Özer'in ortak imzasını taşıyan "Filistin Kartalları" adlı kitap, Filistin Direnişi'nin ve geçmişten bugüne gelen süreci daha iyi okumamızı sağlayan bir belgesel niteliği taşıyor. Kor Yayınlarından çıkan kitapta, Camp David anlaşmasıyla ülkelerinin İsrail'e satılmasını protesto eden dört Filistinli gerillanın Ankara'da Mısır Büyükelçiliği işgal eylemini, dönemin siyasal iklimini ve gerillaların savunmalarını alan Halit Çelenk'in yargı savaşı analitik bir çerçevede okuyucuya sunuluyor.

Kendilerini "Filistin devriminin kartalları" olarak tanıtan dört gerilla; Mervan Sebanu, Muhammed Dip Ebuzerat, Mustafa Beşeyşi ve Hüseyin Abdullah, 13 Temmuz 1979'da Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat'ın İsrail Başbakanı Menahem Begin ile ABD aracılığıyla imza altına aldığı Camp David Anlaşması'nın iptal edilmesi talebiyle Mısır Ankara Büyükelçiliği'ni işgal eder. Filistinli gerillalar, aralarında Mısır Büyükelçisi Ahmet Kemal Ulema'nın da bulunduğu 7'si Türk 20 elçilik görevlisini 48 saat rehin alır. Baskın sırasında biri polis, biri bekçi olmak üzere iki kişi öldürülür, bir kişi de camdan atlayıp kurtulmak isterken yaşamını yitirir.

O dönemde Ecevit hükümeti görevdedir, dönemin İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in sağduyulu politikası ve Filistin'in ilk Ankara Büyükelçisi Abu Firaz'ın arabuluculuk görüşmeleri sonucu gerillalar teslim olur, yargılama süreci başlar. Avukatlık yaşamı boyunca insan hakları mücadelesi veren ve hukukta devrimci duruşun, adaletsizliğe karşı mücadelenin simgelerinden olan Halit Çelenk, gerillaların avukatlığını üstlenir. Gerillalar, avukatları Halit Çelenk ve Veli Devecioğlu'nun, süreci ısrarlı takibi, verdikleri dilekçeler sonucunda kamuoyunda Rahşan Affi olarak bilinen 2000 yılında çıkarılan '4616 Şartla Salıverilme ve Erteleme Kanunu'yla 2001 yılında serbest kalırlar.

Kitap Filistin Direnişi'nin başladığı günlerden, tüm dünyanın gözü önünde yaşanan soykırıma kadar gelen sürece ışık tutuyor. Arap ülkesi Mısır'ın, İsrail'i resmen tanımaması ve İsrail'in ele geçirdiği topraklar üzerindeki varlığını meşru olarak kabul etmesini içeren Camp David anlaşmasının iptal edilmesini isteyen Filistin halkının bağımsızlık, varoluş mücadelesi vurgulanıyor. ABD destekli işgalci İsrail'in bugüne gelen süreci nasıl ördüğü, belgeler, siyasi tahliller ve röportajlarla adım adım anlatılıyor.

Kitapta dönemin uluslararası siyasal ortamı belgelerle okuyucuya sunulurken, Filistin topraklarının işgali ve Türkiye'nin geçmişten bugüne politikası da gözler önüne seriliyor. Kitapta, işgal eylemi birincil tanıklıklara dayanarak, tüm boyutlarıyla ele alınıyor. Filistin davasının önemli bir kesiti olan eylemin önemli sonuçları da olmuştur. Olayın çözüm biçimi Filistin Kurtuluş Örgütü'yle Türkiye arasında diplomatik ilişki kurulmasına ve ikili anlaşma imzalanmasına yol açmıştır. Kitap Filistin davasına ilişkin süreci doğru okumak ve analiz etmek isteyen herkesin başucu kaynaklardan biri olma niteliğini taşıyor.

Hep Yerinde Enerji Evde Kesintisiz Yaşamın Keyfi!

Jeneratör gürültüsü ve yakıt masraflarına son! Pomega Ev Tipi Depolama Ürünleri ile kesintisiz enerjiyi evinize taşıyın, konforunuzdan ödün vermeden huzurun tadını çıkarın.

pomega.com

444 7 764

Pomega

EMD İzmir Yetenek Aışverişı & Deneyim Paylaşımı Programı" tamamlandı

Ekonomi Muhabirleri Derneği (EMD) İzmir Şubesi tarafından yürütölen "Kuşaklar Arası Yetenek Aışverişı & Deneyim Paylaşımı Programı" tamamlandı.

Altı ay süren ve 20 gazetecinin katıldığı program, kuşaklar arası etkileşimi artırarak hem mesleki hem de kişisel gelişime katkı sundu. EMD İzmir Şubesi Başkanı Murat Demircan, "Kuşaklar Arası Yetenek Aışverişı & Deneyim Paylaşımı"nı gazetecilik mesleğinde farklı kuşaklar arasında öğrenme köprüsü kurmak amacıyla hayata geçirdiklerini dile getirdi. Proje kapsamında; mentor ve mentilerin; haber takibi, etik değerler, gazetecilikte dijitalleşme ve zaman yönetimi gibi önemli başlıklarda bilgi ve deneyimlerini paylaştıklarını aktaran Demircan, "Aralarında minimum 10 yıl deneyim farkı olan meslektaşlarımız 6 ay boyunca düzenli görüşmelerle mesleki konulara odaklandı. Karşılıklı empati ve anlayış çerçevesinde güçlü bağlar geliştirdi. Z kuşağının teknolojiye yatkınlığı, mentorların dikkatini çekerken, genç gazeteciler ise deneyimli gazetecilerin rehberliğinden büyük memnuniyet duydu. Program sayesinde mesleki gelişimle birlikte kişisel farkındalık da sağlandı" dedi.

İHTİSASLAŞMA VE DİJİTALLEŞME ÖNCELİK KAZANDI

Kuşaklar Arası Yetenek Aışverişı & Deneyim Paylaşımı Programı'nda koordinatörlük görevini üstlenen EMD İzmir Şubesi Başkan Yardımcısı Seda Gök, programda genç gazetecilerin haber kaynaklarına erişimde mentorlarının önerilerinden yarar-

landıklarını vurgulayarak, şöyle devam etti: "İhtisaslaşma ve dijitalleşme gibi konular öncelik kazandı. Kuşaklararası empati, iletişim ve usta-çırak ilişkisi yeniden değer kazandı. Program çıktılarında öne çıkan hususlar; daha fazla pratik becerisi kazanma ve meslek etiğine yönelik farkındalık artırımı yer aldı. Programın kazanımları ise güçlü mentor-menti ilişkileri yüksek öğrenme motivasyonu, kuşaklararası anlayış

ve iletişim, meslek etiğine dayalı pratik bilgi aktarımı ve genç gazetecilere umut ve ilham olma olarak dikkat çekti." Program kapsamında gazetecilerin kendi dönemlerinin trendlerini birbirlerine aktardıkları bilgisini de veren Gök, "Daha deneyimli isimler, kendi dönemlerinin karakteristik özelliklerini genç kuşak meslektaşlarıyla paylaşıırken, genç kuşak temsilcileri, dijitalleşme, yapay zeka başlıkları öncelikli olmak üzere günümüzün ve geleceğin öncelikli başlıklarında deneyimli kuşağa bilgi paylaşımında bulundu. Karşılıklı öğrenmenin ve kuşakların birbirlerini anlama çabası içinde oldukları verimli bir süreci başarıyla tamamladık. Katılımcılarının geri bildirimleriyle programı sürekli geliştirerek gazetecilik mesleğine katkı sunmaya devam edeceğiz. Mentor ve mentilere katkılarından dolayı teşekkürlerimizi sunarız" diyerek sözlerini noktaladı.

YEŞİL ENERJİ, TEMİZ GELECEK

SİNAN DOĞAN'DAN YENİ ESER: İZMİR SERMAYESİNİN YÜKSELİŞİ VE ÇÖZÜLÜŞÜ

Ekonomi Muhabirleri Derneği İzmir Şubesi'nin 2006 yılında ikinci örgütlenme sürecinde Kurucu Başkan olarak görev yapan, İzmir ekonomi basınını deneyimli ismi Sinan Doğan, "İzmir Sermayesinin Yükselişi ve Çözülüşü" isimli e-kitabını okurla buluşturdu. Kitabının hazırlık ve ortaya çıkış sürecini özetleyen Sinan Doğan, "Pandemi döneminde başlayıp 2024 yılının ilk yarısında nokta koyduğum bu çalışmanın, İzmir ekonomi tarihine bir bakış olarak okunmasının ötesinde, bu alanda sistemin dışına çıkan yeni çalışmaları teşvik etmesi, genç gazeteci arkadaşların yazma hevesini kıışkırtması, akademi ile sahada çalışan ekonomi gazetecilerinin arasındaki duvarların yıkılması açısından faydalı olmasını umuyorum" ifadelerini kullandı.

EMD İZMİR ŞUBESİ, NAZARKÖY'DE "YAZA MERHABA" DEDİ

EMD İzmir Şubesi üyeleri Kemalpaşa Nazarköy'de "Yaza Merhaba" etkinliğinde buluştu.

Geleneksel nazar boncuğunun merkezi Nazarköy'de üyeler arası iletişimi güçlendirmek üzere bir araya geldiklerini dile getiren EMD İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Murat Demircan, İzmir basınında branş dernekleri arasında, 175 üyeyle ilk sırada yer aldıklarını belirtirken, üyeler arasında dayanışmayı önemsediklerini vurguladı.

EMD İzmir Şubesi üyelerinin İzmir ekonomisindeki gelişmeleri kamuoyu ile paylaşırken yoğun mesai harcadıklarını ifade eden Demircan, "Gündem yoğunluğuna tatlı bir mola vererek, iş hayatının stresinden uzak bir zaman diliminde birlikte olma fırsatı yakaladık. Önümüzdeki süreçte hayata geçireceğimiz projelerle ilgili üyelerimizle istişare olanağı bulduk. Üyelerimize teşekkür ederiz" diye konuştu. EMD İzmir Şubesi'nin "Yaza Merhaba" etkinliğine; EMD İzmir Şubesi üyeleri aileleriyle birlikte katıldı.

